

TURU-
UURINGUTE
AS

LGBT

04/2023

INIMÕIGUSTE
KESKUS

SOTSIAALMINISTEERIUM

Teemad

LGBT

- **Kokkupuude LGBT teemaga** (küsimus 17)
 - Kokkupuude kampaaniatega, mis õhutavad sallimatusele homoseksuaalide suhtes (küsimus 9)
- **Homoseksuaalsus**
 - Teadlikkus ja tähendus (küsimused 1 ja 2)
 - Kokkupuude (küsimused 10 ja 11)
 - Suhtumine homoseksuaalsusesse
 - Homoseksuaalsuse vastuvõetavus (küsimus 3)
 - Homoseksuaalsuse arvatav vastuvõetavus Eesti ühiskonnas (küsimus 5)
 - Homoseksuaalsuse vastuvõetamatuse põhjused (küsimus 4)
 - Homoseksuaalsuse vastuvõetavuse piirid (küsimus 6)
 - Suhtumise muutus homoseksuaalsusesse (küsimused 7)
 - Positiivse muutuse põhjustajad (küsimus 8)
 - Homoseksuaalsuse põhjused (küsimus 12)
 - Homoseksuaalsete õigused (küsimus 13)
 - Erakonna/kandidaadi homoseksuaalsete õiguste pooldamise mõju poliitilisele valikule (küsimus 14)

• Transsoolisus

- Uskumine (küsimus 15)
- Vastuvõetavus (küsimus 16)

Metoodika ja vastutajad

- Üldkogum: üle 15-aastane Eesti elanikkond, 2012. aastal 15-74-aastane elanikkond
- Meetod: Omnibuss, 2021. aastast 50:50% telefon ja veebipaneel, varem silmast-silma küsitlus
- Valimi koostamine: kasutati üldkogumi proportsionaalset mudelit, hiljem tulemused kaaluti üldkogumile vastavaks soo, vanusegruppide, rahvuse, hariduse, piirkonna ja asulatüübi järgi.
- Planeeritud valim: 1000
- Valimiviga: 1000 vastaja puhul $\pm 3,1\%$, väiksemate gruppide vaatlemisel võib viga olla suurem
- Küsitluse pikkus: 4 lehekülge

Läiviimise aasta	Küsitlusperiood	Vastajate arv	Üldkogum
2012	31.05 - 13.06	1005	1 029 761
2014	27.05 - 15.06	1010	1 113 355
2017	28.03 - 10.04	1005	1 102 953
2019	02.04 - 16.04	1022	1 102 616
2021	01.04 - 18.04	1003	1 102 616
2023	03.04 - 12.04	1008	1 111 997

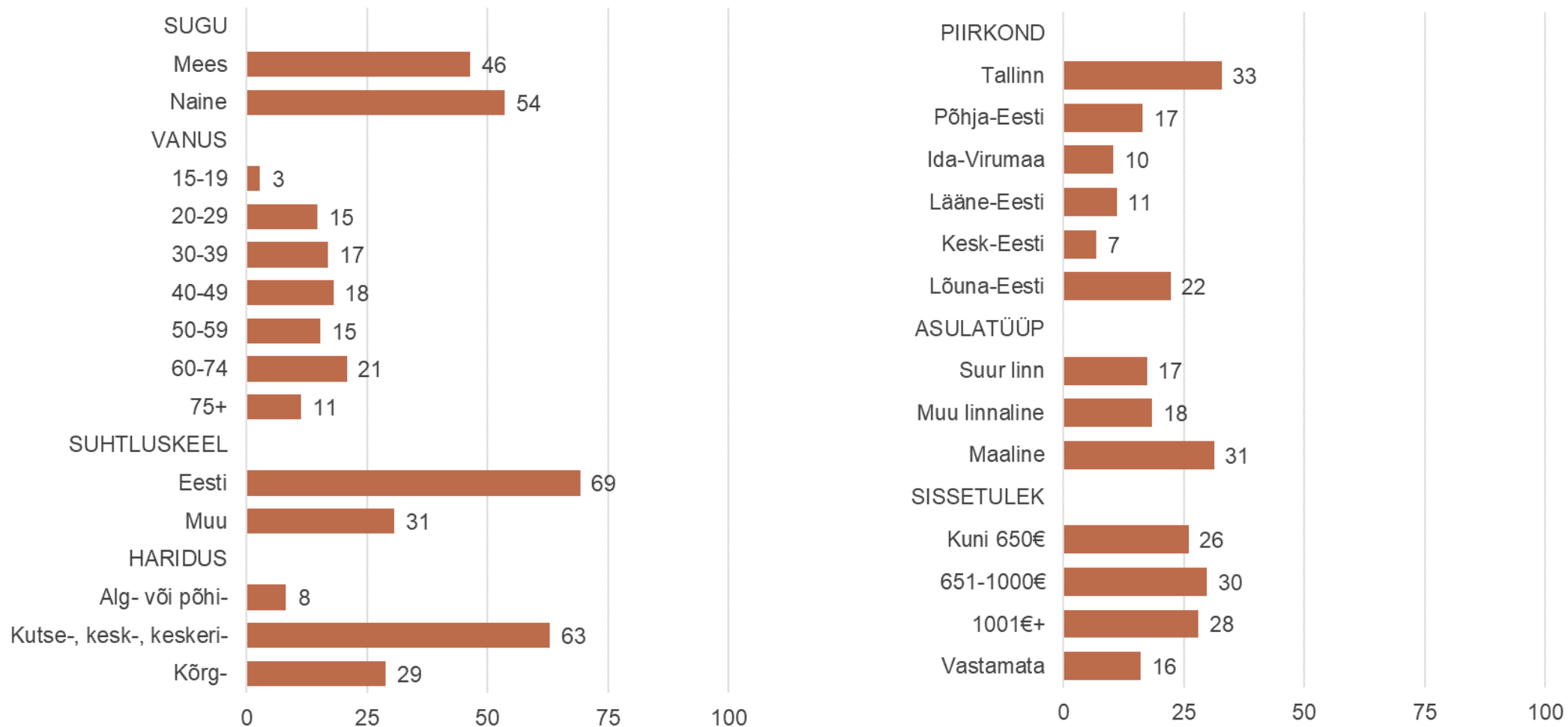
VASTUTAJAD

- Tellijapoolne kontaktisik
- Uuringu projektijuht ja aruande koostamine
- Valim, ankeedi programmeerimine ja andmetöötlus
- Küsitlustöö koordineerimine

Egert Rünne
Liis Grünberg, liis@turu-uuringute.ee, 58529707
Kristel Merusk, Reijo Pohl,
Angelina Oblikas

Metoodika

Valimi jagunemine, n=1008, %

LGBT

LGBT

Kokkupuude (Slaid 7)

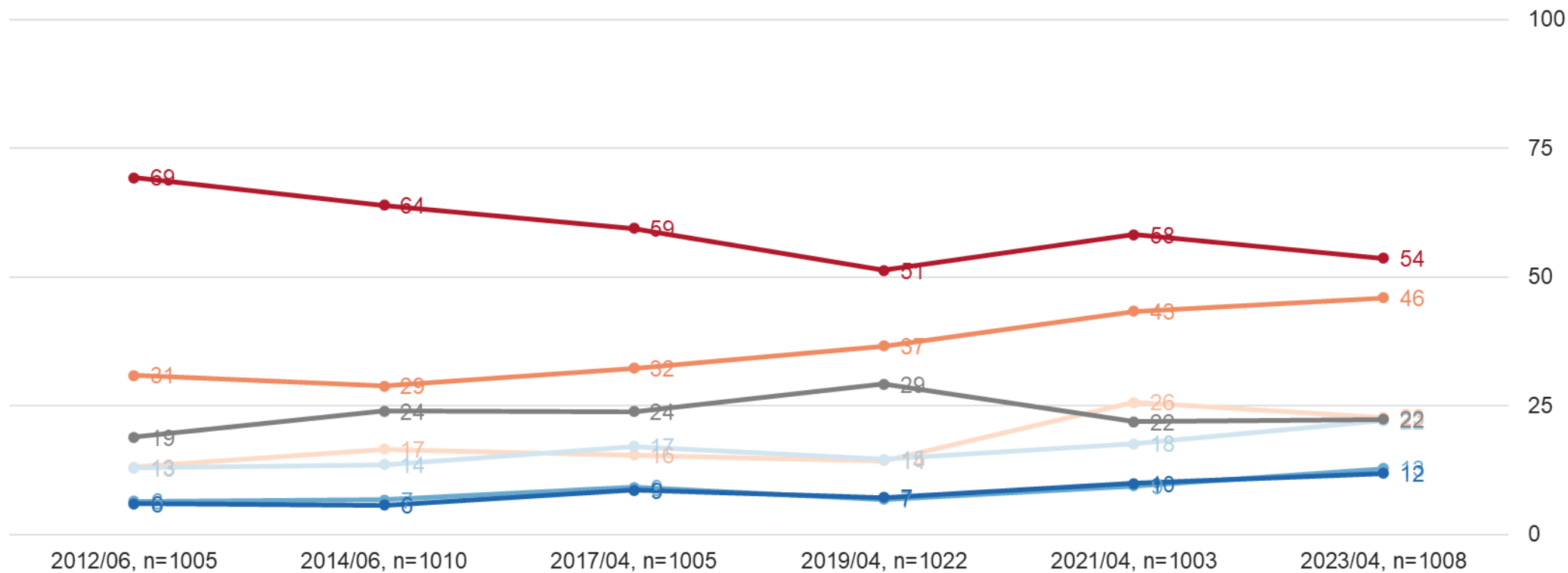
- Valdavalt on viimase kahe aasta jooksul LGBT ehk lesbide, geide, bi- ning transsooliste teema jõudnud inimesteni **traditsioonilise meedia** (ajakirjanduse, TV ja raadio) vahendusel – 54%. 46% on saanud informatsiooni **interneti** teel. Muud teabekanalid jäävad märgatavalt marginaalsemateks. Elanikkonnast 22% ei ole selle teemaga kokku puutunud.
- Kõikidest teabekanalitest on antud teemal informatsiooni saadud varasemast enam, vaid traditsioonilise meedia vahendusel teabe saamine oli enne 2019. aastat mõnevõrra kõrgem. Viimase viie aastaga on eelkõige sagenenud internetist teabe saamine kui ka isiklikud kokkupuuted.
- LGBT temaatika kohta on keskmisest enam kõigist teabekanalitest teavet saanud ja isiklikku kokkupuudet omanud kuni 30-aastased, õpilased kuid ka kõrgema sotsiaalse staatuse kui ka sissetulekuga inimesed.
- Lisaks on LGBT temaatika kohta keskmisest enam teavet saanud:
 - **Traditsioonilise meedia kaudu** – üle 60-aastased ja eestikeelsed, kõrgharidusega, maapiirkondade elanikud;
 - **Sotsiaalkampaaniatest** – Tallinna elanikud;
 - **Sõpradelt, tuttavatelt, sugulastelt** – 30-39-aastased;
 - **Isikliku kokkupuute näol koolis/tööl** – Tallinna elanikud.
- Teemaga ei ole kokku puutunud sagedamini muukeelne elanikkond (25%) ja madalaimasse sissetulekugruppi kuulujad (25)%.

LGBT

Kokkupuude

Kokkupuude LGBT teemaga
n=kõik, %

- Muu meedia (ajakirjandus, TV jmt)
- Internet
- Sotsiaalkampaniad
- Sõbrad, tuttavad, sugulased
- Isiklik kokkupuude mujal
- Isiklik kokkupuude tööl või koolis
- Pole kokku puutunud, ei oska öelda

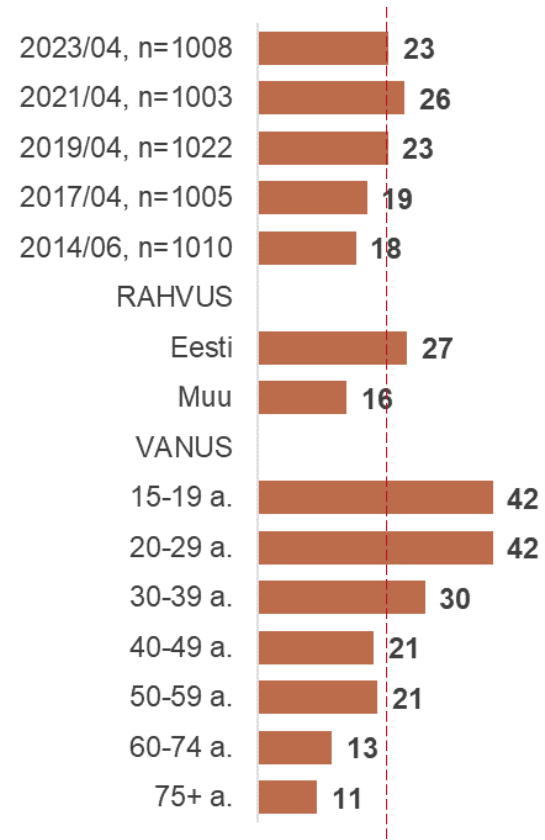

LGBT

Kokkupuude kampaaniatega, mis õhutavad sallimatusele homoseksuaalide suhtes

- Küsimusele „Kas Te olete viimase kahe aasta jooksul kokku puutunud kampaaniatega, mis õhutavad sallimatusele homoseksuaalide suhtes?“ vastas jaatavalt 23% üle 15-aastasest Eesti elanikkonnast.
- Võrreldes 2021. aastaga on vastavate kampaaniatega kokku puutunud veidi enam.
- Homoseksuaalide suhtes sallimatusele õhutavate kampaaniatega on sagedamini kokku puutunud:
 - kuni 30-aastased (42%),
 - eestikeelsed (27%),
 - kõrgharidusega (32%)
 - kõrgemasse sissetulekugruppi kuulujad (30%).
- Harvem on nendega kokku puutunud seevastu:
 - üle 60-aastased (11-13%), pensionärid (11%),
 - oskustöölised (14%),
 - muukeelsed (16%),
 - kesk- ja kesk-eriharidusega inimesed (19%),
 - Ida-Virumaa elanikud (19%).

Kokkupuude kampaaniatega, mis õhutavad sallimatusele homoseksuaalide suhtes, n=kõik, %

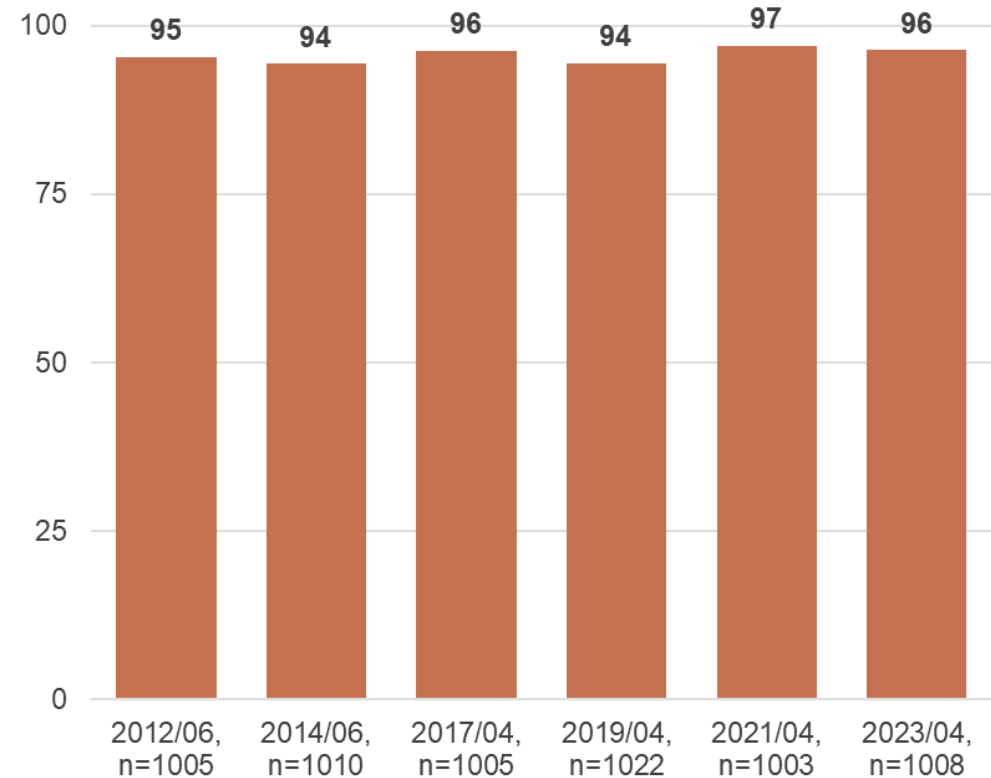

LGBT

Homoseksuaalsus - Teadlikkus

- Väljendit **homoseksuaalne inimene** on kuulnud **96%** Eesti üle 15-aastastest elanikkonnast. 3% ei ole seda väljendit kuulnud ja 1% ei osanud/soovinud vastata.
- Märkimisväärset muutust väljendist teadlike osakaalu osas ei ole.
- Väljendist teadlikud on keskmisest sagedamini:
 - 15-19-aastased (100%) ja 30-39-aastased (99%),
 - kõrgeimasse sissetulekugruppi kuuluvad (99%) elanikud.

Kuulnud väljendit "homoseksuaalne inimene"
n=kõik, %

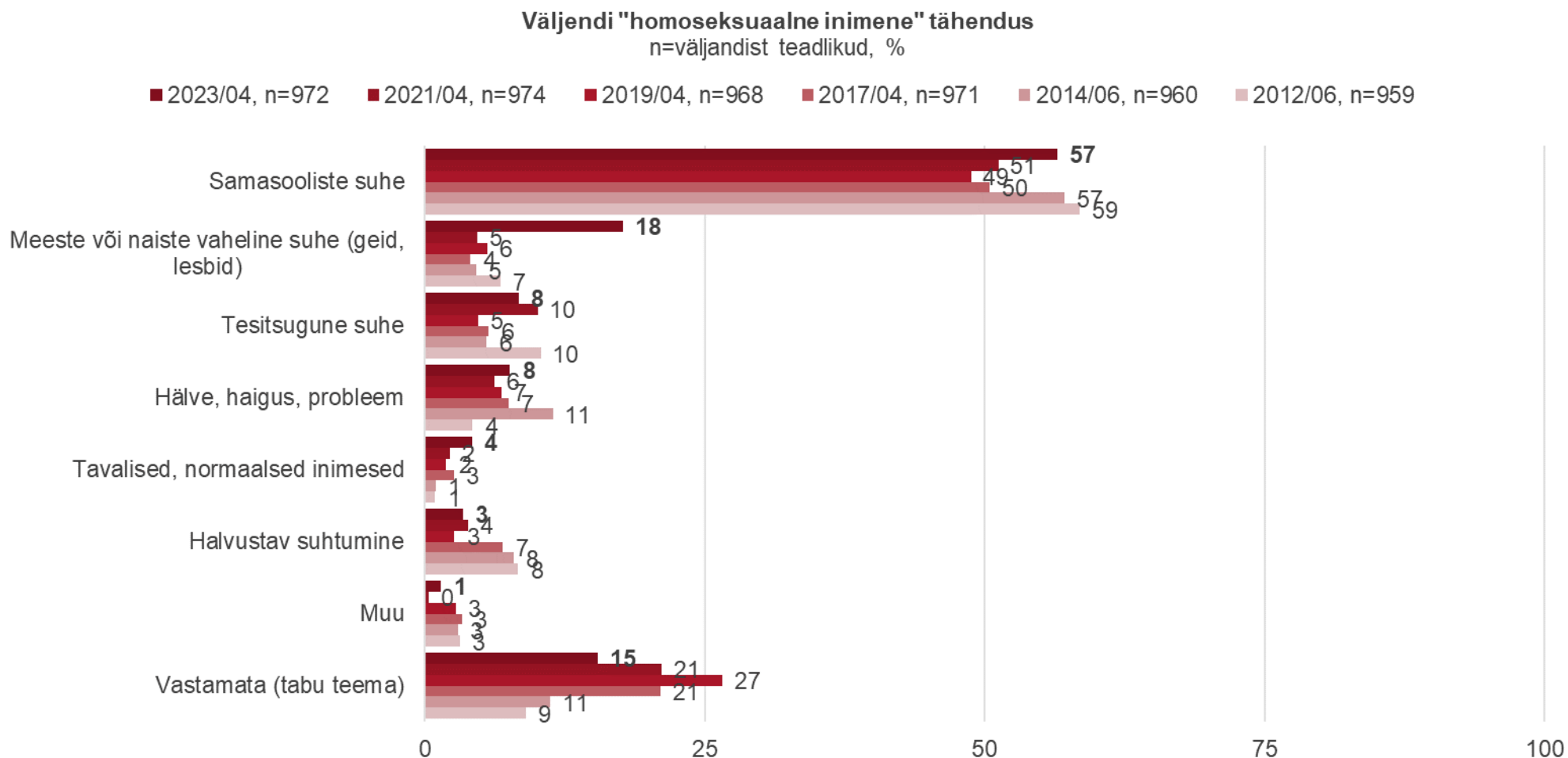
LGBT

Homoseksuaalsus – Homoseksuaalse inimese tähendus (Slaid 11)

- Neilt, kes pidasid end väljendiga homoseksuaalne inimene kursis olevaks, paluti kirjeldada, mida see väljend nende jaoks tähendab. Vastused anti vabas vormis ja hiljem sarnase sisuga vastused koondati ühtse nimetuse alla. Võis anda mitu vastust. Vastuse andis 85% väljendit teadvatest vastajatest nimetades valdavalt vaid ühe põhjuse.
- Nagu ka varasemalt peeti kõige sagedamini homoseksuaalseks inimeseks **oma- või samasooliste suhet või kooselu** (57%). Väljendatud oli seda väga mitmel erineval moel, nt omasooliste ihaldaja, ihar, armastaja, eelistaja jne. Lisaks eristas 18% homoseksuaalseid inimesi kindla **soo alusel**, sh väljenditega gei ja/või lesbi. Pea kümnendik andis vastuse pigem enese **vastandamise kaudu** – teistsuguse, eba-/ mittetraditsioonilise (seksuaalse) orientatsiooniga jmt. 8% pidas homoseksuaalsust **hälbeks (väärareng, kõrvalekalle), haiguseks või psühholoogiliseks probleemiks**. Sel juhul oli keerukas selgeks teha, kas vastaja andis vastuse neutraalselt või halvustavalt pinnalt (nt haige inimene). 4% jaoks on tegu **tavaliste, normaalsete inimestega**. 3% vastajaist andis selgituseks aga **halvustava** vastuse (sagedamini nimetati vastik, nõme) ja üksikud nimetasid midagi **muud** (vaba valik, ühiskonna/kasvatuse surve).
- Võrreldes varasemate uuringutega tulemused oluliselt ei erine (ei ületa statistilise vea piire), ainsana on endisest oluliselt enam nimetatud konkreetselt **meeste või naiste vahelist suhet**.
- Kui võrrelda vastuseid peamise suhtluskeelega alusel, siis muukeelne elanikkond pidas eestikeelse elanikkonnaga võrreldes endiselt väljendi „homoseksuaalne inimene“ all märkimisväärselt sagedamini silmas hälvet, haigust (12% vs 6%); harvemini seevastu samasooliste suhet või kooselu (41% vs 63%).

LGBT

Homoseksuaalsus – Homoseksuaalse inimese tähendus, %

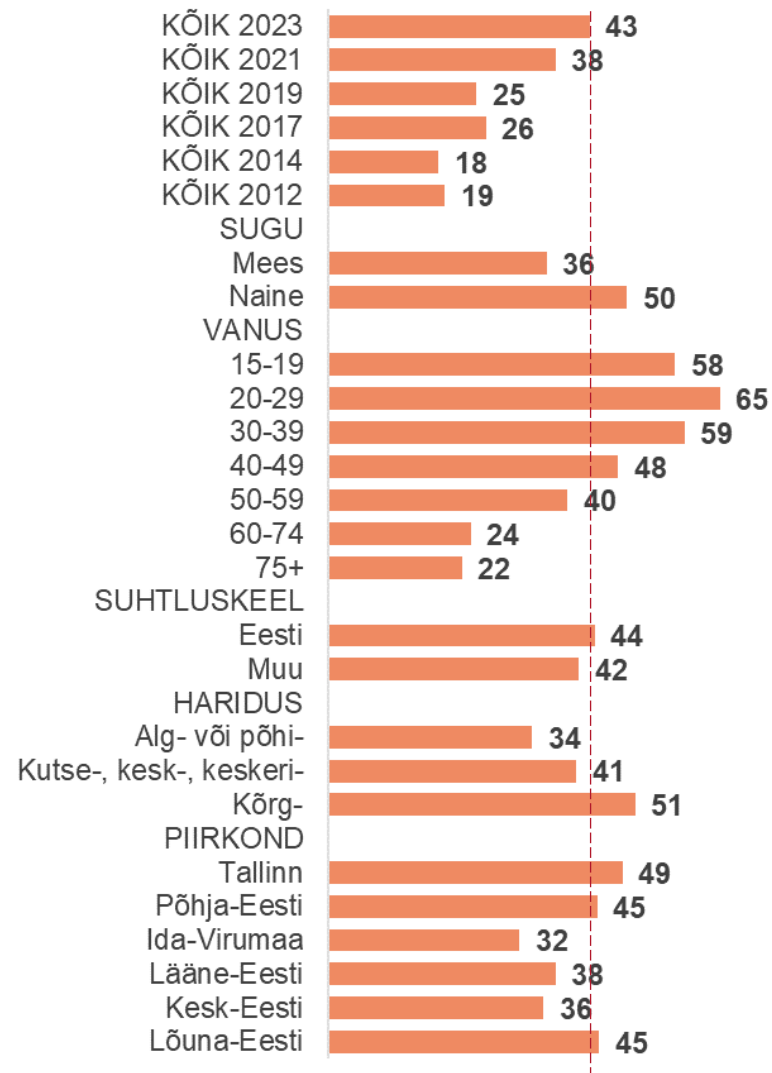

LGBT

Homoseksuaalsus – Kokkupuude homoseksuaalsete inimestega

- Endale teadaolevalt on homoseksuaalsete inimestega kokku puutunud 43% üle 15-aastastest elanikkonnast, mis on oluliselt enam kui varasemalt.
- Homoseksuaalidega on keskmisest enam kokku puutunud:
 - naised,
 - kuni 40-aastased,
 - kõrgharidusega,
 - Tallinna elanikud,
 - kõrgemasse sissetulekugruppi kuulujad (55%).
- Keskmisest märksa vähem teavad homoseksuaalsete kaaslaste olemasolust:
 - Üle 59-aastased,
 - Ida-Virumaa,
 - maapiirkondade (37%) elanikud,
 - Madalamasse või keskmisesse sissetulekugruppi kuulujad (33-37%).

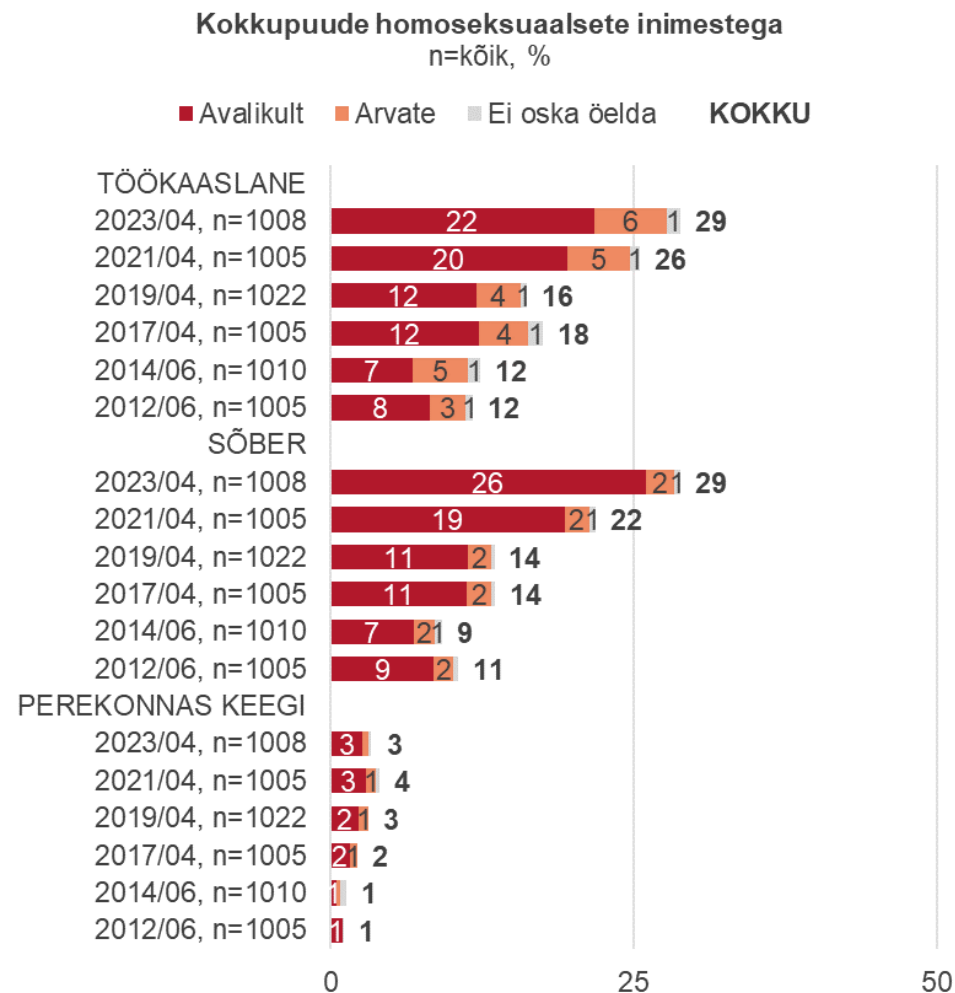
On kokku puutunud homoseksuaalsete inimestega
n=kõik, %

LGBT

Homoseksuaalsus – Kokkupuude homoseksuaalsete inimestega

- Homoseksuaalne inimene on:
 - oma perekonnas 3%-l,
 - sõpruskonnas 29%-l
 - endiste või praeguste töökaaslaste seas 29%-l.
- Valdavalt on need homoseksuaalsed inimesed, keda vastajad teavad, avalikult homoseksuaalsed.
- Homoseksuaalsete inimestega on tööl/koolis või sõpruskonnas kokkupuutunud üha enam inimesi; pereringis on homoseksuaalsete inimeste osakaal viimased viis aastat püsinud 3-4% vahemikus, varem oli see vahemikus 1-2%.

LGBT

Homoseksuaalsus – Vastuvõetavus (Slaidid 15 ja 17)

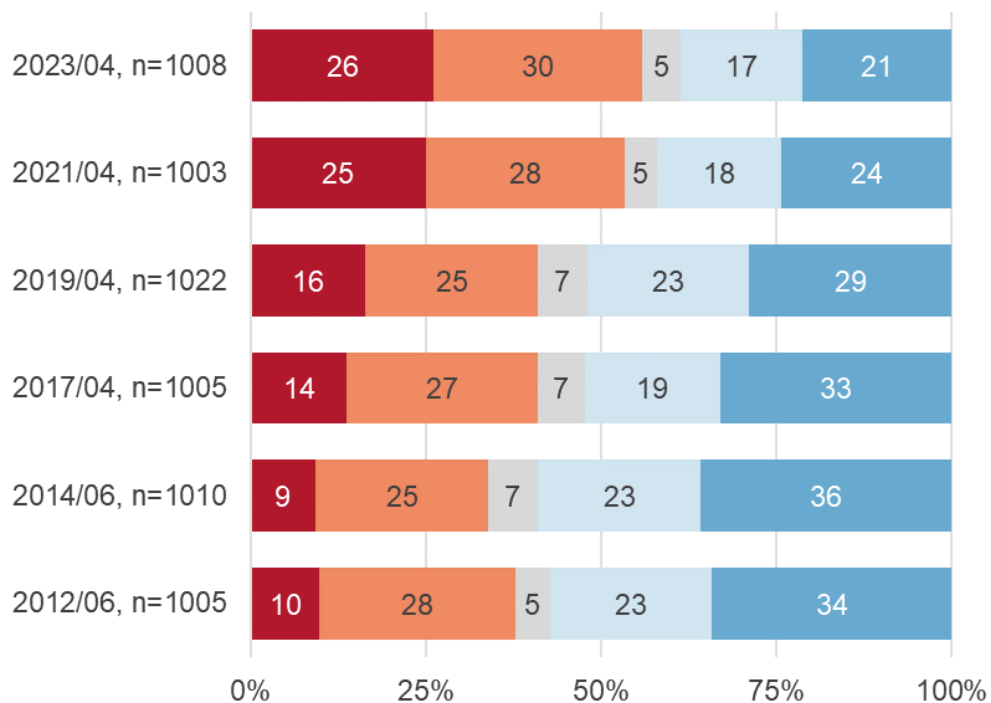
- **Homoseksuaalsust peab vastuvõetavaks 56%** üle 15-aastasest elanikkonnast, sh täiesti vastuvõetav on see 26%-le. Homoseksuaalsust vastuvõetamatuks pidajaid on 39%, sh täiesti vastuvõetamatu on see 21%-le. Alates 2021. aastast on homoseksuaalsust vastuvõetavaks pidajaid oluliselt enam kui vastuvõetamatuks pidajaid.
- Homoseksuaalsus on keskmisest vastuvõetavam naiste, kuni 40-aastaste, eestikeelsete, kõrgharidusega ja kõrgema sotsiaalse staatuse kui ka sissetulekuga inimeste seas; keskmisest vastuvõetamatum aga meeste, üle 60-aastaste, muukeelsete, madalamasse või keskmisesse sissetulekugruppi kuulujate, oskustöölise ja pensionäride, piirkonniti Ida-Virumaa elanike seas.
- **Ühiskonna üldist suhtumist homoseksuaalsusesse peab vastuvõetavaks 42%** üle 15-aastasest elanikkonnast, sh täiesti vastuvõetavaks 4% arvates. Vastuvõetamatuks peab aga üldist suhtumist homoseksuaalsusesse 49%, sh täiesti vastuvõetamatuks 12%.
- Kui juba 2019. aastal muutus arvatav ühiskonna suhtumine homoseksuaalsusesse oluliselt positiivsemaks, siis nüüd on see veelgi paranenud, kuigi senini on väikeses ülekaalus siiski arvamus, et see ei ole ühiskonna jaoks vastuvõetav.
- Võrreldes vastajate suhtumist aga arvatava üldise suhtumisega, selgub, et **ühiskonna suhtumist homoseksuaalsusesse peetakse tervikuna vähem sallivamaks kui see tegelikult on** (vastuvõetamatuks pidajaid kokku vastavalt 49% vs 39%), samas ei peeta ühiskonna suhtumist nii selgepiiriliseks kui see on (täiesti vastuvõetamatuks pidajaid vastavalt 4% vs 26%). Sama kinnitab ka homoseksuaalsust vastuvõetavaks pidajate võrdlus – tegelikult on selle vastuvõetavaks pidajaid palju enam kui arvatakse ühiskonnas olevat (vastuvõetavaks pidajaid kokku vastavalt 56% vs 42%).
- Seda, et homoseksuaalsus on ühiskonnas vastuvõetav, arvavad teistest sagedamini mehed, kuni 20-aastased, kõrgharidusega ja kõrgema sotsiaalse staatuse kui ka sissetulekuga inimesed, Tallinna ja Põhja-Eesti elanikud. Eesti- ja venekeelsete elanike arvamusel oluliselt ei erine.

LGBT

Homoseksuaalsus – Vastuvõetavus

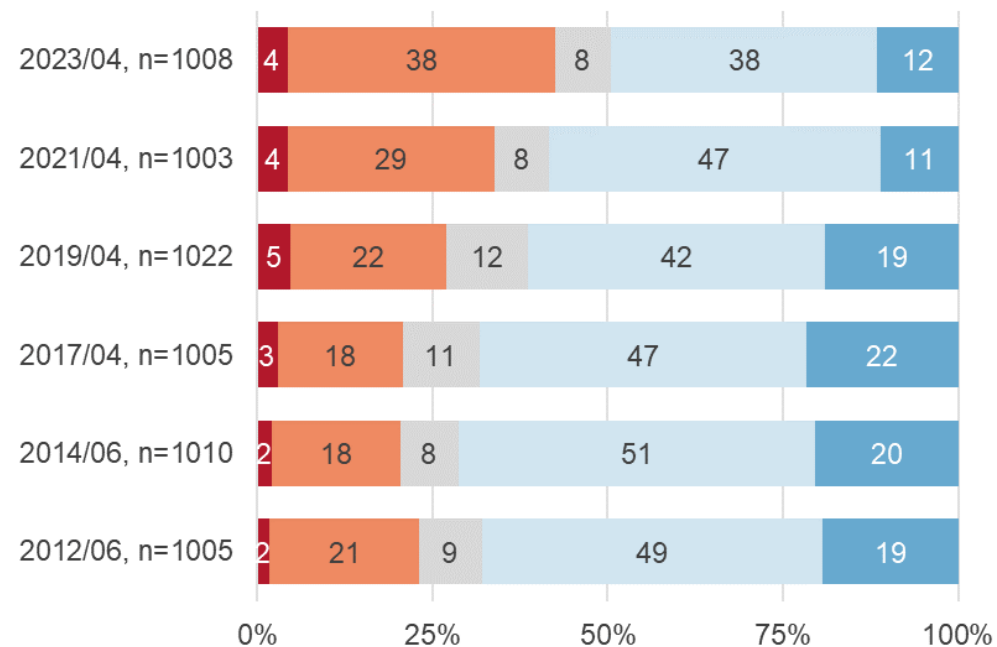
Homoseksuaalsuse vastuvõetavus
n=kõik, %

- Täiesti vastuvõetav
- Pigem vastuvõetav
- Ei oska öelda
- Pigem vastuvõetamatu
- Täiesti vastuvõetamatu

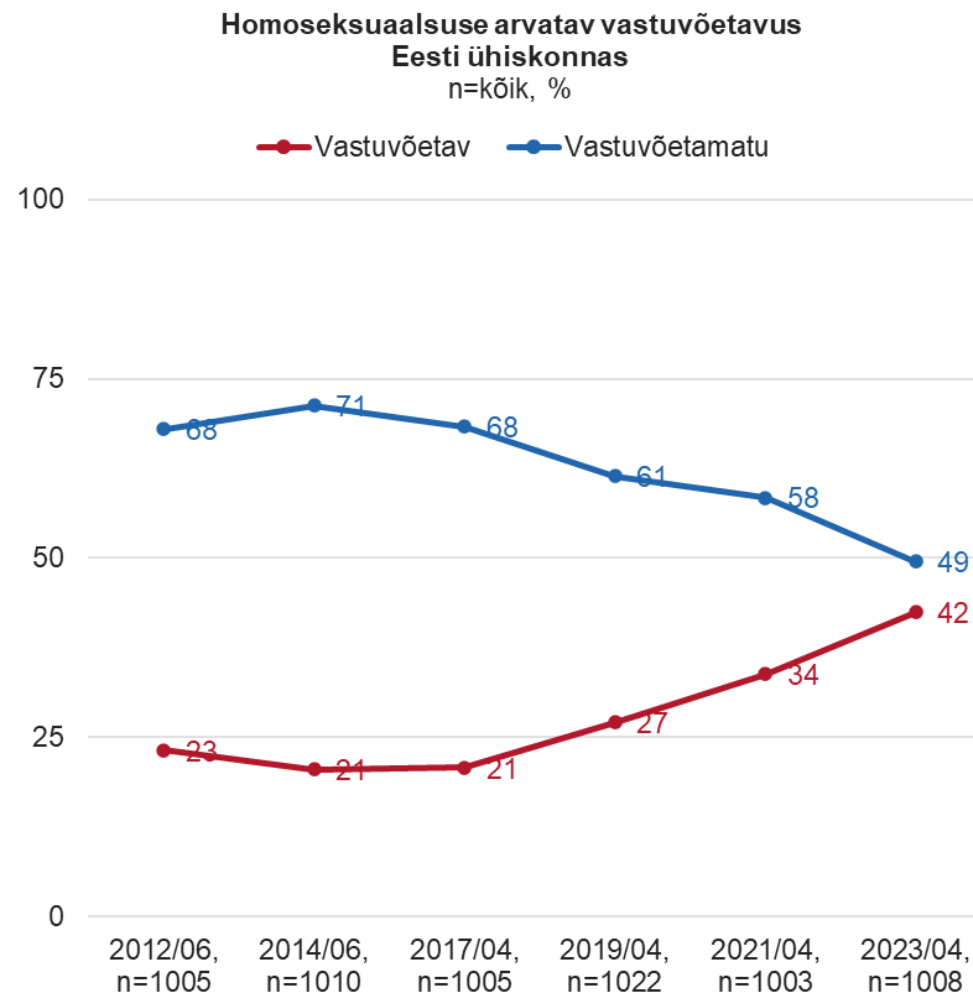
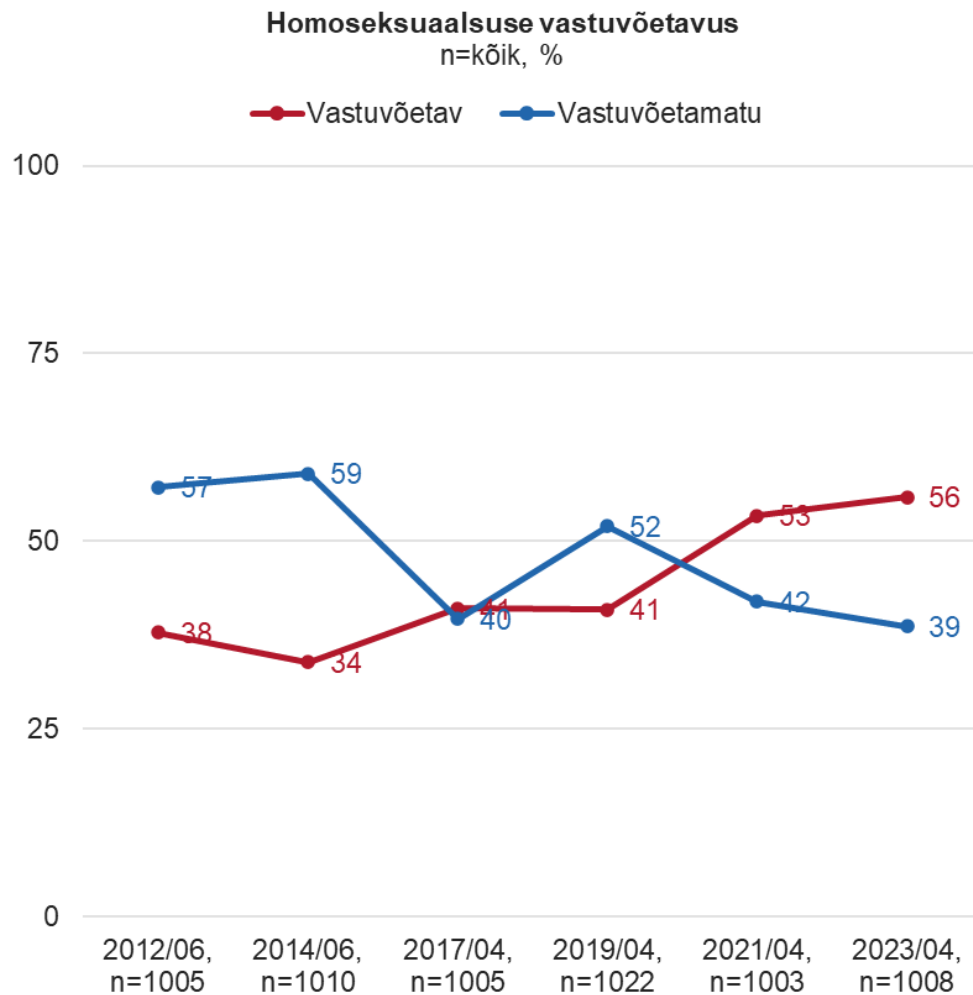
Homoseksuaalsuse arvatav vastuvõetavus
Eesti ühiskonnas
n=kõik, %

- Täiesti vastuvõetav
- Pigem vastuvõetav
- Ei oska öelda
- Pigem vastuvõetamatu
- Täiesti vastuvõetamatu

LGBT

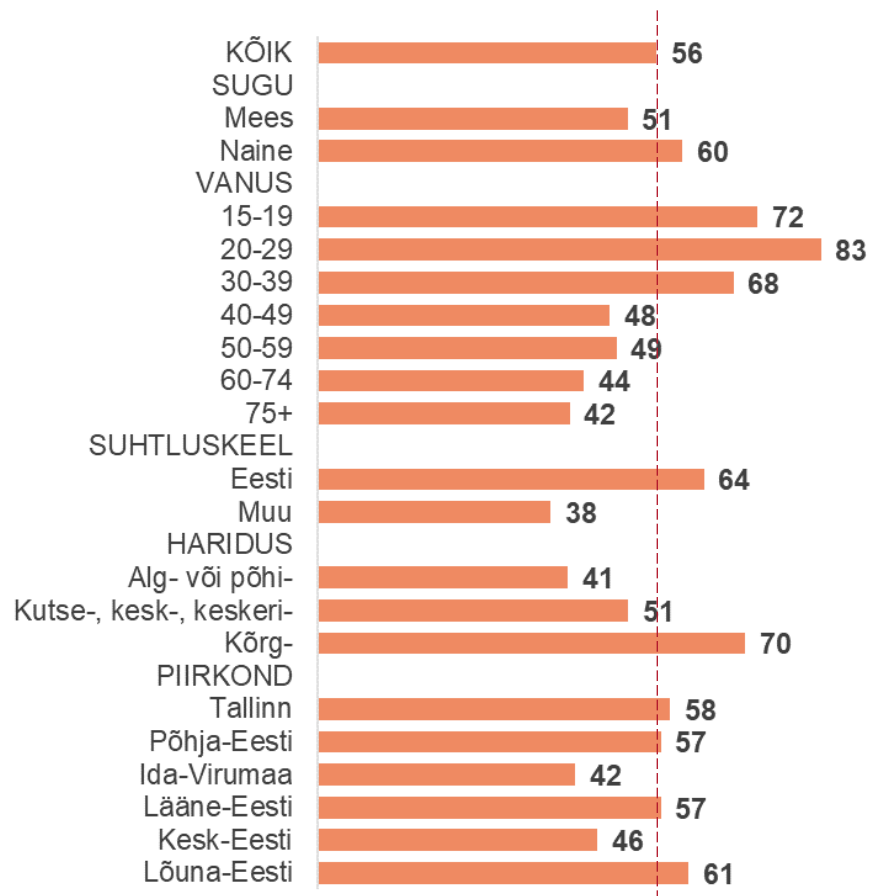
Homoseksuaalsus – Vastuvõetavus

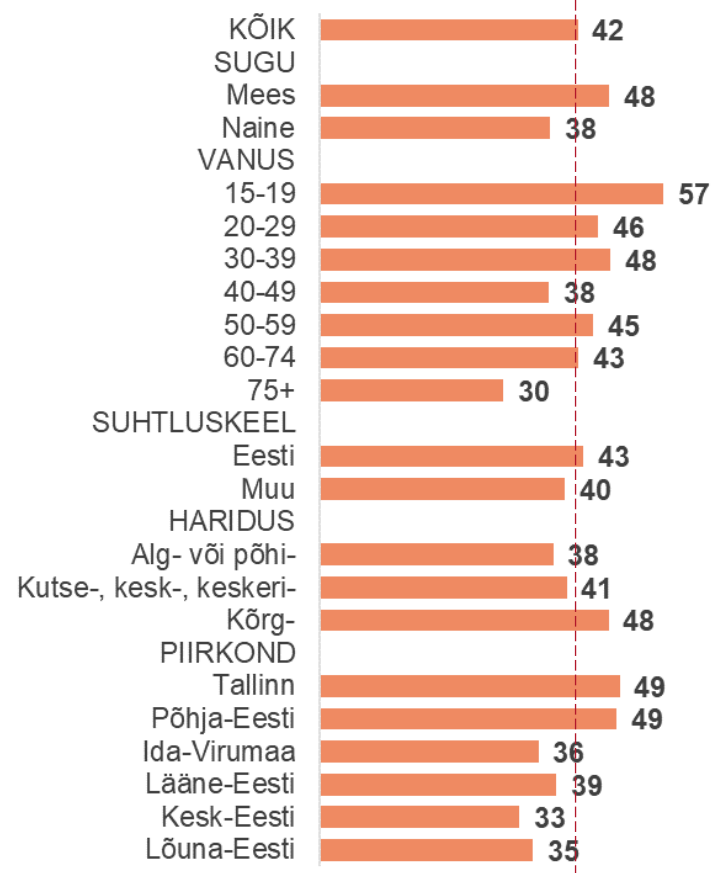
LGBT

Homoseksuaalsus – Vastuvõetavus

Peab homoseksuaalsust vastuvõetavaks
n=kõik, %

Arvab, et homoseksuaalsust peetakse Eesti ühiskonnas
vastuvõetavaks
n=kõik, %

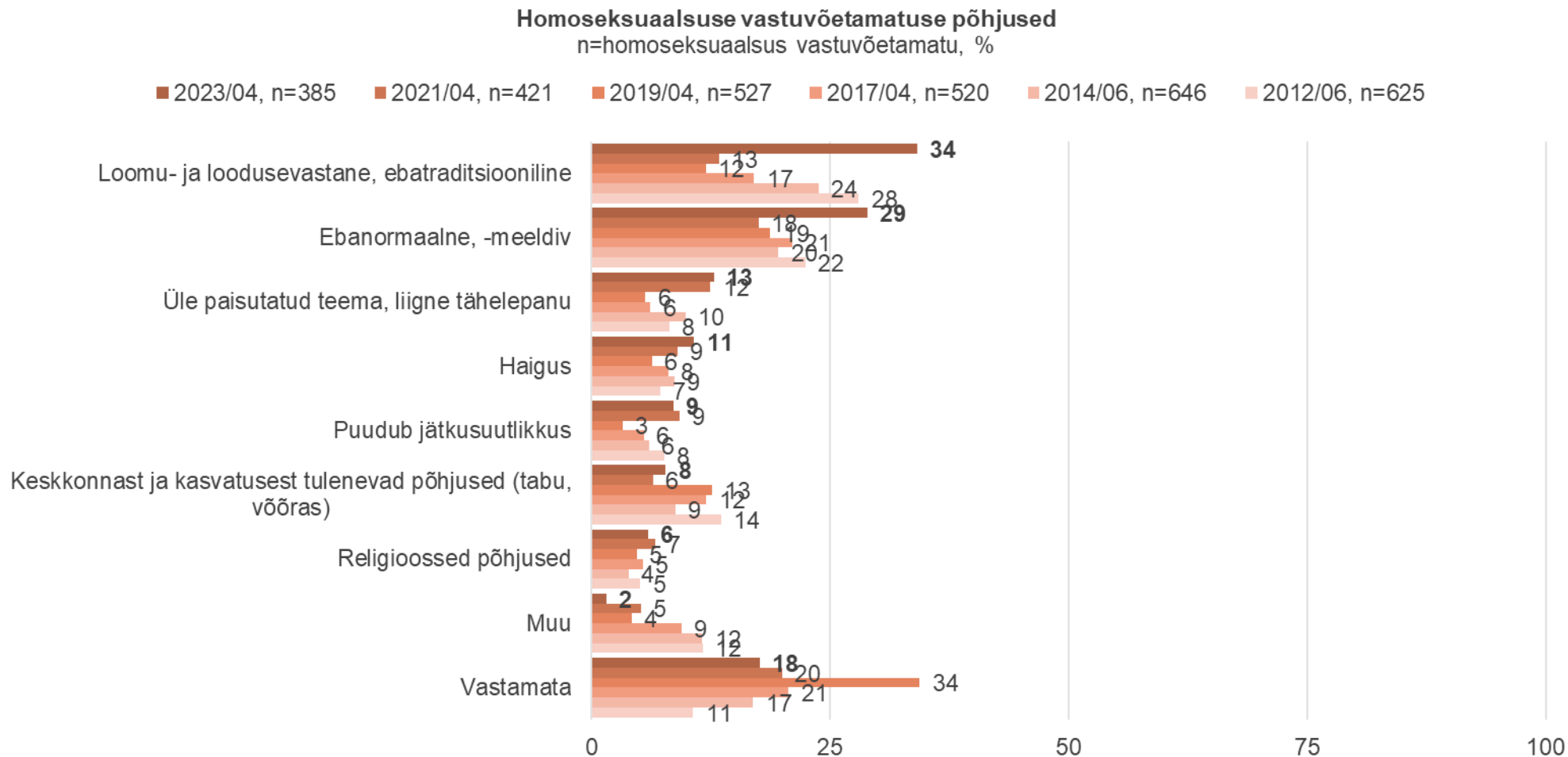
LGBT

Homoseksuaalsus – Vastuvõetamatuse põhjused (Slaid 19)

- Neilt, kes pidasid homoseksuaalsust pigem või väga vastuvõetamatuks uuriti selle põhjuseid vabas vormis. Hiljem sarnase sisuga vastus rühmitati ja koondati ühtse nimetuse alla. Vastuse andis 82% nimetades valdavalt 1,3 põhjust (rohkem kui varem).
- Homoseksuaalsust peetakse valdavalt vastuvõetamatuks seetõttu, et see on **loomu- ja loodusevastane ehk ebatraditsiooniline** (pole loomulik – 34%) kui ka **ebanormaalne ja ebameeldiv** (ei pea õigeks – 29%).
- Juba oluliselt vähesemad tõid välja, et vastumeelsus tuleneb sellest, et teema on ülepaisutatud, liigset tähelepanu nõudev, samuti, et tegemist on haiguse või haigete inimestega, puudub jätkusuutlikkus või, et vastumeelsuse põhjus tuleneb keskkonnast ja kasvatuses (sobimatu, mõistmatu, harjumatu) või religioosest taustast.
- Võrreldes varasemate tulemustega on sel korral oluliselt sagedamini nimetatud kahte peamist vastuvõetamatuse põhjust, samas kui muid põhjuseid on nimetatud pea samal määral. Lisaks eristub, et alates 2021. aastast on vastuvõetamatuse põhjusena sagedamini nimetatud ka **teema ülepaisutatus** ja **jätkusuutlikuse puudumist**.
- Taustaandmete lõikes olulisi erinevusi ei ilmnenud.

LGBT

Homoseksuaalsus – Vastuvõetamatuse põhjused, %

LGBT

Homoseksuaalsus – Vastuvõetavuse piirid (Slaidid 21-23)

- Järgnevalt vaatleme, kuidas suhtutakse homoseksuaalsusesse siis, kui see puudutaks igapäevaelu ehk millised on homoseksuaalsuse vastuvõetavuse piirid. Vastajatele esitati 10 erinevat väidet ja paluti vastata, kas need kehtivad nende puhul või mitte. Tulemused on esitatud nõustujate osakaalu alusel kahanevas järjestuses.
- Enamus vastajaist peab tavalist **olmelist suhtlust** (müügimees, arst, keegi seltskonnas) homoseksuaalsete inimestega vastuvõetavaks, ka valimistel ei segaks see asjaolu suuremat osa. Varasemaga võrreldes on olmelise suhtluse osas suhtumine muutunud oluliselt tolerantsemaks, küll on veidi vähenenud nende osakaal, kes oleksid valmis hääletama homoseksuaalse kandidaadi poolt.
- Mõnevõrra vähem vastuvõetav on elanikele aga **homoseksuaalsuse osalus nende laste elus** (homoseksuaalne õpetaja, mängimine sõprade kodus, kus on homoseksuaalsed vanemad, vastava teemalised TV-saadet või filmid). Kui enne 2021. aastata oli ülekaalus vastuvõetamatuks pidanute osakaal, siis nüüdseks on ülekaalus vastuvõetavaks pidanute osakaal.
- **Homoseksuaalsusesse positiivselt suhtuvasse kogudusse kuulumise** osas on neid, kes seda peaksid sobilikuks pea sama palju kui neid, kes peavad seda taunimisväärseks.
- Kõige ebakindlamad ollakse selles, kuidas **suhtuda oma lapsesse, kui ta oleks gei või lesbi**, vastuse jättis andmata 19%. Kuid ka siin on suhtumine muutunud järk-järgult üha positiivsemaks.
- Kõikide väidete puhul olid tolerantsemad samad vastajate grupid, kes peavad homoseksuaalsust vastuvõetavaks ja taunivamad need, kes peavad homoseksuaalsust vastuvõetamatuks.
- Nagu varasemates uuringutes, nii ka nüüd erinevad eesti- ja muukeelsete vastajate seisukohas silmatorkavalt. Kui eestikeelsete vastajate puhul olid ülekaalus väidetega nõustujad, siis muukeelsete vastajate puhul on nelja väite puhul ülekaalus väidetega mitte-nõustujad (lubaks lapsel mängida homoseksuaalsete vanematega sõbra juures, vaadata lapsel vastavasisulisi saateid/filme, lapse õpetaja oleks homoseksuaalne ja kuuluks usuoragnisastiooni, mis suhtuks homoseksuaalsusesse positiivselt). Samas on just eelkõige muukeelsete hinnangud viimase kahe aastaga oluliselt paranenud.

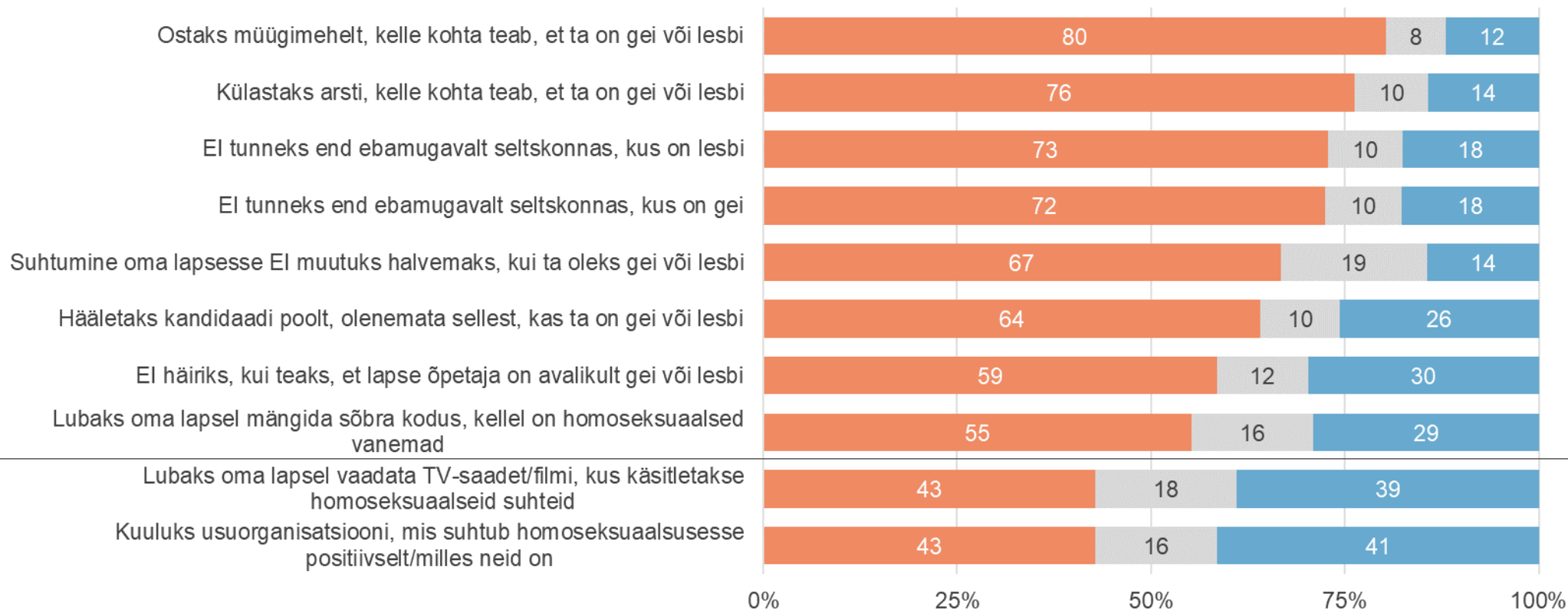
LGBT

Homoseksuaalsus – Vastuvõetavuse piirid

Homoseksuaalsuse vastuvõetavuse piirid

n=kõik, %

■ Nõustub ■ Ei oska öelda ■ Ei nõustu

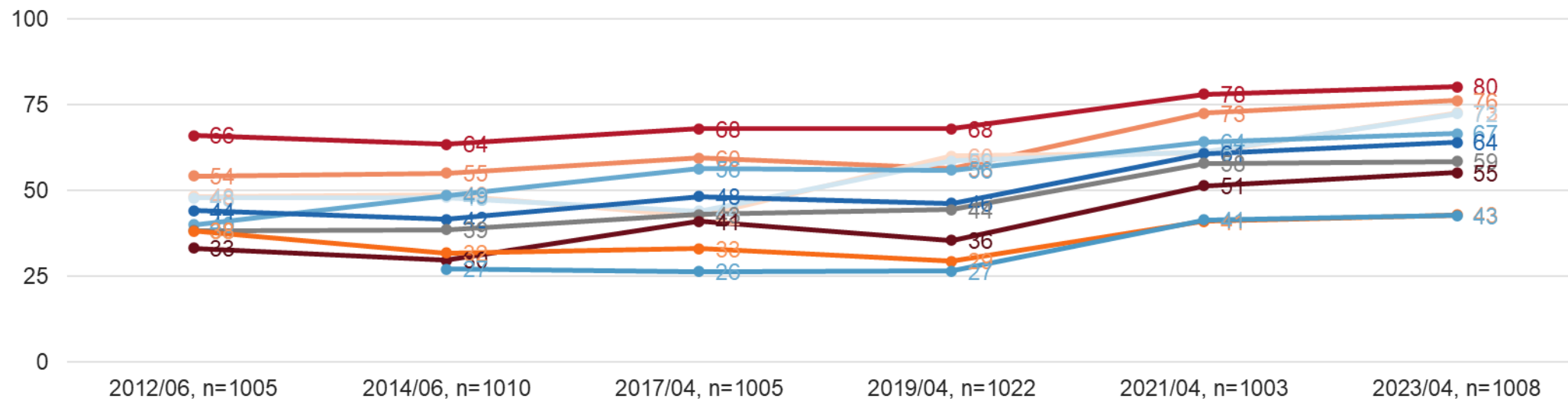
LGBT

Homoseksuaalsus – Vastuvõetavuse piirid

Homoseksuaalsuse vastuvõetavuse piirid

n=kõik, %

- Ostaks müügimehelt, kelle kohta teab, et ta on gei või lesbi
- Külastaks arsti, kelle kohta teab, et ta on gei või lesbi
- El tunneks end ebamugavalt seltskonnas, kus on lesbi
- El tunneks end ebamugavalt seltskonnas, kus on gei
- Suhtumine oma lapsedesse El muutuks halvemaks, kui ta oleks gei või lesbi
- Hääletaks kandidaadi poolt, olenemata sellest, kas ta on gei või lesbi
- El häiriks, kui teaks, et lapse õpetaja on avalikult gei või lesbi
- Lubaks oma lapsel mängida sõbra kodus, kellel on homoseksuaalsed vanemad
- Lubaks oma lapsel vaadata TV-saadet/filmi, kus käsitletakse homoseksuaalseid suhteid
- Kuuluks usuorganisatsiooni, mis suhtub homoseksuaalsusesse positiivselt/milles neid on

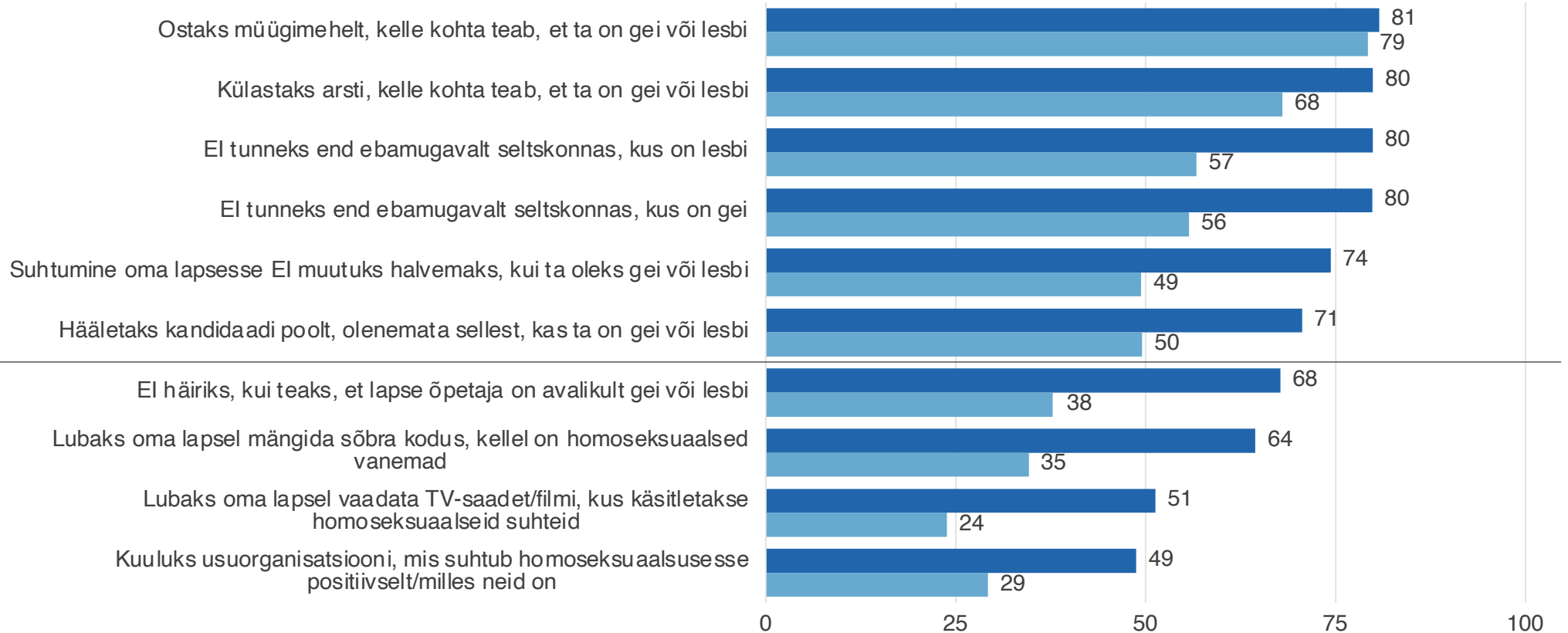

LGBT

Homoseksuaalsus – Vastuvõetavuse piirid

Homoseksuaalsuse vastuvõetavuse piirid - väitega nõustujate osakaal
n=kõik, %

■ eesti ■ muu

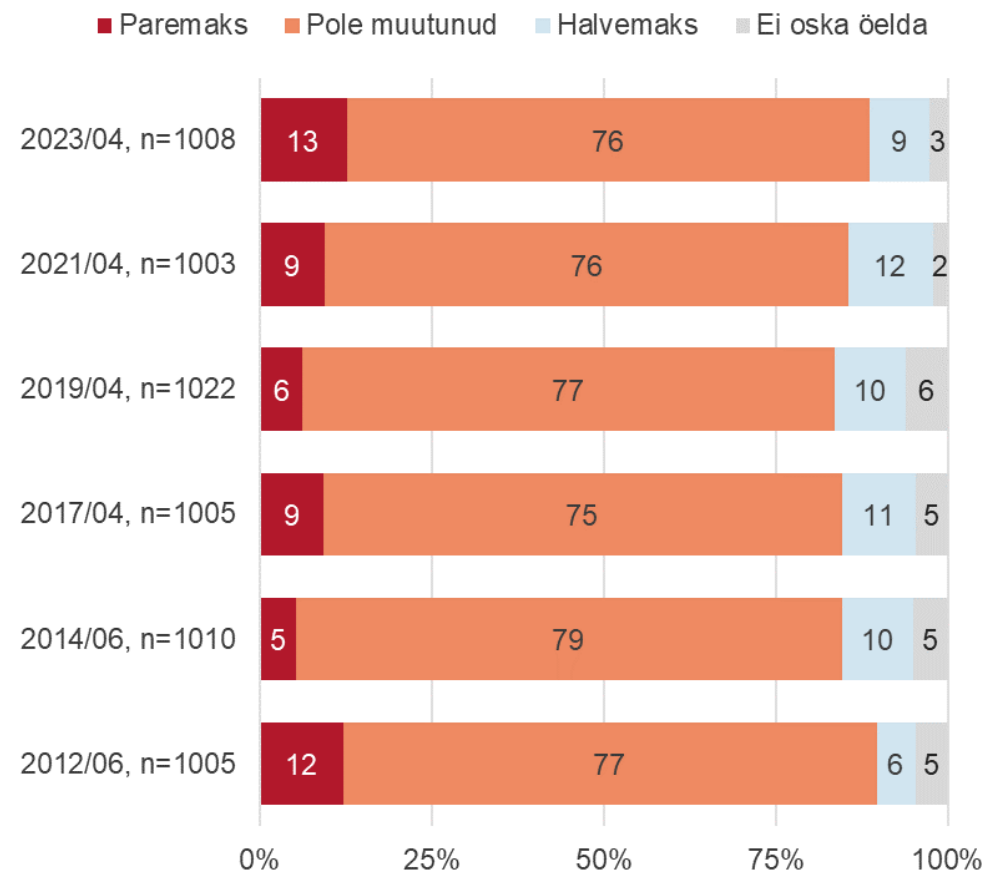

LGBT

Homoseksuaalsus – Suhtumise muutus

- Viimase kahe aasta jooksul pole homoseksuaalsusesse suhtumises 76% elanike jaoks muutust toimunud, 13% täheldab aga suhtumise muutust paremuse ja 9% halvemuse poole; vastata ei osanud 3%.
- Võrreldes varasemate uuringutega on nüüdseks enam neid, kes näevad suhtumise muutust pigem paremuse kui halvemuse suunas.
- Suhtumine homoseksuaalsusesse on viimase kahe aasta jooksul **paranenud** sagedamini:
 - 20-29-aastaste (26%),
 - õpilaste (28%) seas,
 - nende seas, kelle lähikonnas on homoseksuaalseid inimesi (16%),
 - homoseksuaalsust vastuvõetavaks pidajate (19%),
 - Sotsiaaldemokraatliku erakonna eelistajate (30%) arvates.
- Suhtumine homoseksuaalsusesse on viimase kahe aasta jooksul **halvenenud** aga:
 - meeste (26%),
 - muukeelsete (13%),
 - madalamasse sissetulekugruppi kuulujate (14%),
 - EKRE eelistajate (18%),
 - homoseksuaalsust vastuvõetamatuks pidajate (17%) arvates.

Suhtumise muutus homoseksuaalsusesse viimase kahe aasta jooksul
n=kõik, %

LGBT

Homoseksuaalsus – Positiivse suhtumise muutuse põhjustajad (Slaid 26)

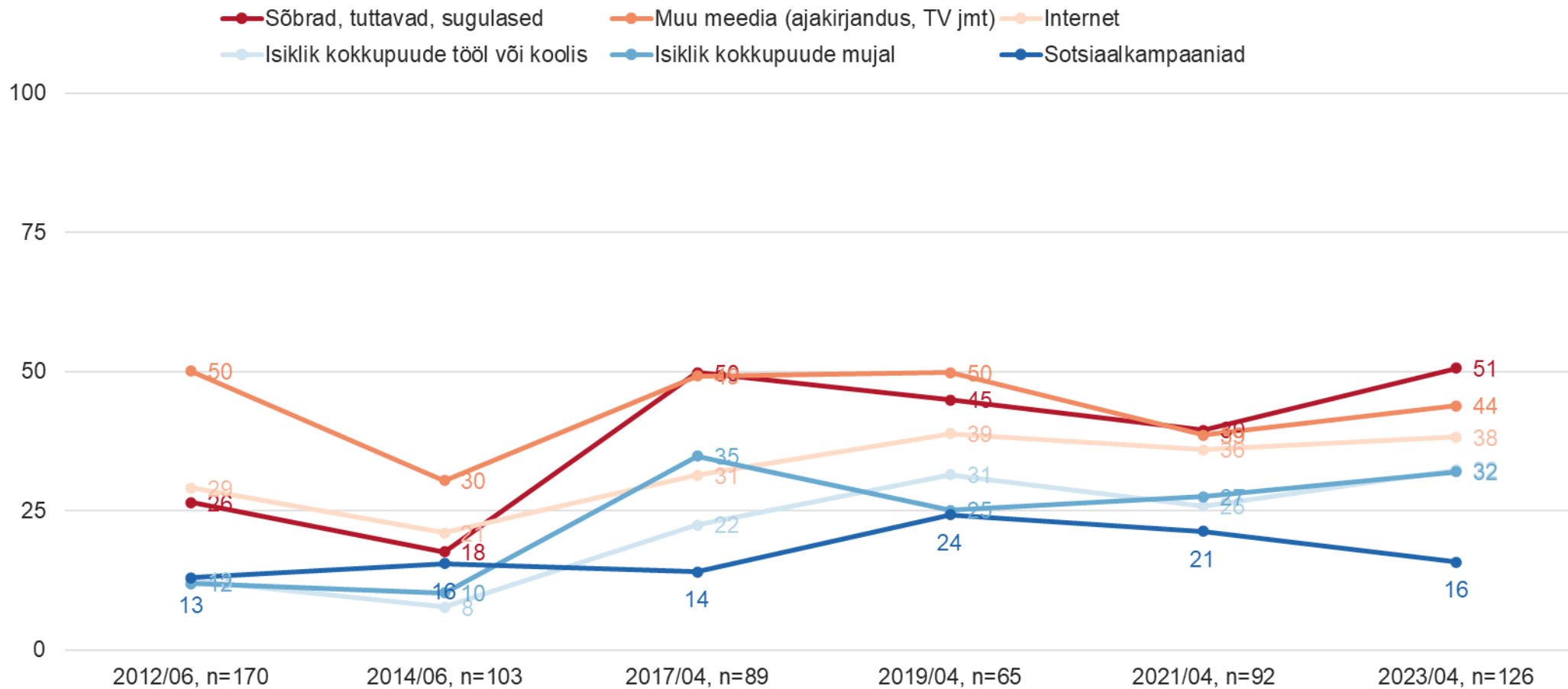
- Neilt, kelle suhtumine on viimase kolme aasta jooksul muutunud paremaks, uuriti kust saadud teave on nende suhtumist geidesse ja lesbidesse paremaks muutnud. Võis anda mitu vastust. Vastuse andis 99% andes keskmiselt 2 vastust.
- Eelkõige saadakse homoseksuaalsusesse positiivset suhtumist tekitavat teavet **sõprade, tuttavate, sugulaste** (51%) ja **traditsioonilise meedia** (44%) vahendusel ja seejärel ka **internetist** (38%) ja **isikliku kokkupuute näol tööl või koolis** (kolmandik).
- Võrreldes varasemaga on homoseksuaalsusesse positiivset suhtumist tekitava teabekanalina vähenenud sotsiaalkampaaniate osatähtsus. Muude teabeviiside osatähtsus on jäänud alates 2017. aastast pea samaks.
- Võrreldes antud vastuseid nendega, kust üleüldse LGBT temaatika kohta teavet on saadud (Slaid 7), siis selgub, et positiivses suunas on suhtumise mõjutajatena antud kontekstis sagedamini nimetatud isiklikku kokkupuudet.

LGBT

Homoseksuaalsus – Positiivse suhtumise muutuse põhjustajad

Homoseksuaalsusesse parema suhtumise muutuse põhjustajad viimase kahe aasta jooksul

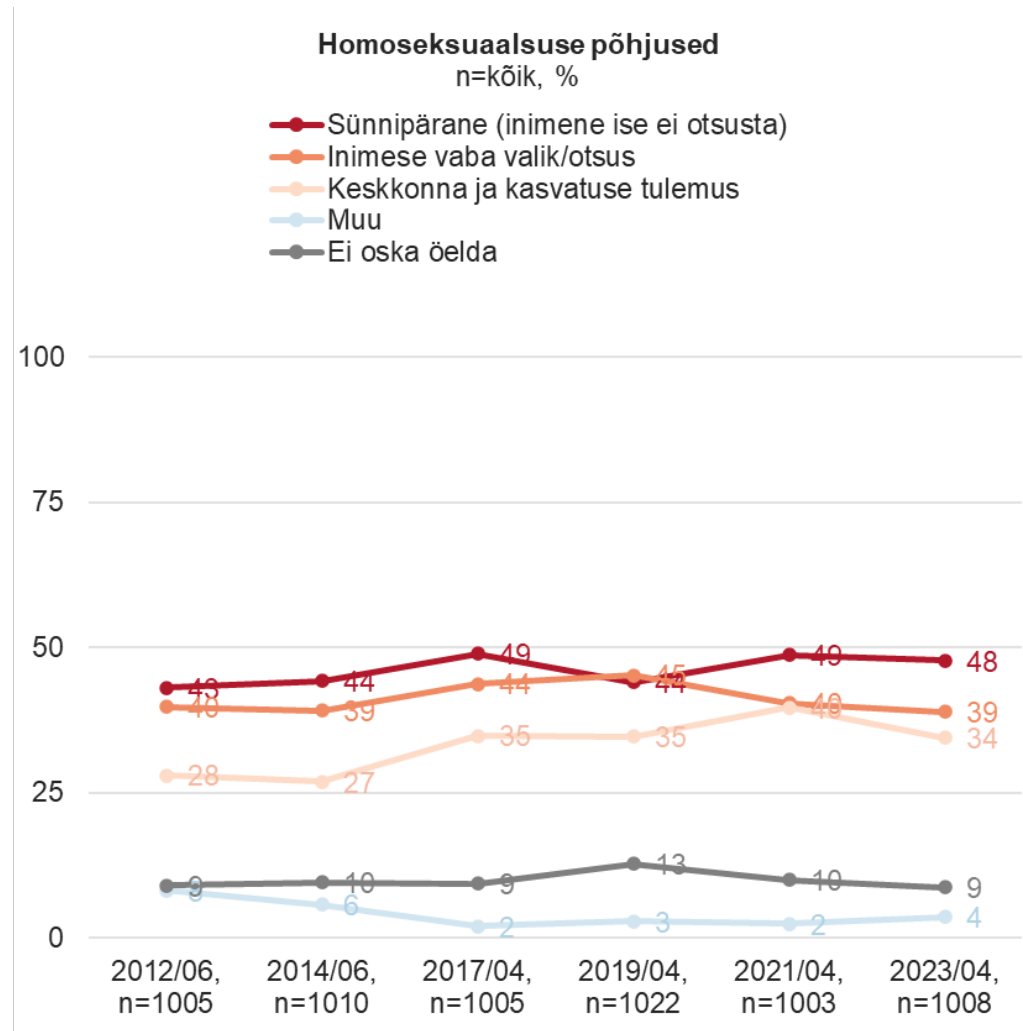
n=suhtumine homoseksuaalsusesse on muutunud paremaks, %

LGBT

Homoseksuaalsus – Põhjused

- Homoseksuaalsuse põhjuseks peetakse eelkõige **sünnipära** (48%), seejärel pea võrdselt nii **inimese vaba valikut** kui ka **keskkonna ja kasvatus tulemit** (vastavalt 39% ja 34%). Muu vastuse andis 4% vastajaist, sagedamini nimetati, et tegu on patoloogiaga (haiguslik või psühholoogiline nähtus). Vastata ei osanud kümnendik.
- Võrreldes varasemaga on veidi vähenenud arvamus, et tegu on **inimese vaba valiku/otsusega**.
- Vaadeldes vastuseid homoseksuaalsusesse suhtumise järgi, siis need, kelle jaoks see on vastuvõetav, peavad homoseksuaalsust sagedamini sünnipäraseks (62%); need, kelle jaoks see on vastuvõetamatu aga sagedamini keskkonna ja kasvatus tulemiks (50%) või patoloogiaks (6%).
- Lisaks peavad homoseksuaalsust sagedamini:
 - **sünnipäraseks** – naised (53%), 20-29-aastased (62%), eestlased (53%), kõrgharidusega inimesed (58%), inimesed, kellel keegi omastest või kolleegidest on homoseksuaalne (57%);
 - **keskkonna ja kasvatus tulemiks** – mehed (42%), muukeelsed (49%) ja Ida-Virumaa elanikud (45%);
 - **inimese vabaks valikuks** – 20-39-aastased (47-48%) ja inimesed, kellel keegi omastest või kolleegidest on homoseksuaalne (44%).

LGBT

Homoseksuaalsus – Õigused (Slaidid 29-33)

- Vastajatele esitati kaheksa erinevat väidet, mis käsitlesid erinevaid võimalikke homoseksuaalide õigusi. Paluti hinnata nendega nõustumist või mitte-nõustumist.
- Nagu ka eelnevatel aastatelt on nõustujaid rohkem kui mitte-nõustujaid väidete puhul:
 - geid ja lesbid peaksid olema seadusega kaitstud diskrimineerimise eest lisaks töövaldkonnale ka hariduses, tervishoius ja kaupade ja teenuste kättesaadavuse osas (75% vs 15%),
 - samast soost elukaaslastel peaks olema võimalus oma kooselu ametlikult registreerida kooseluseaduse alusel (65% vs 27%),
 - geide ja lesbide suhtes avalik vaenu õhutamine peaks olema kriminaalkorras karistatav (55% vs 32%),
 - kui ühel partneril on laps, siis tema samast soost partneril võiks olla õigus seda last lapsendada (54% vs 30%),
 - samast soost elukaaslastel peaks olema õigus teineteisega abielluda (53% vs 39%).
- Peaaegu võrdselt on nõustujaid ja mitte-nõustujaid väite puhul:
 - samast soost elukaaslased, kes on abielus või oma suhte ametlikult registreerinud, peaksid saama koos lapsendada (47% vs 44%).
- Mitte-nõustujaid on märksa enam kui nõustujaid aga väidete puhul:
 - abielude lubamine samast soost elukaaslaste vahel vähendaks naise ja mehe vahelise abielu väärtust (41% vs 52%).
 - üksik, suhtes mitteolev gei või lesbi peaks saama lapsendada (37% vs 50%).
- Võrreldes kahe aasta taguse uuringuga on hoiakud muutunud oluliselt positiivsemateks. Ainsana on kahanemas arusaam, et abielude lubamine samast soost elukaaslaste vahel vähendaks naise ja mehe vahelise abielu väärtust.
- Muukeelne elanikkond on oma suhtumises palju resoluutsem kui eestikeelne elanikkond – nii homoseksuaalsete abielu kui ka lapsendamisküsimuste osas on ülekaalus vastumeelsus (Slaid 31), samas on pooldajate osakaalud märkimisväärselt tõusnud (slaid 33).
- Homoseksuaalsete lapsendamist puudutava osas eristub selgelt ka sooline erinevus – mehed pigem ei nõustu ja naised nõustuvad sellega.

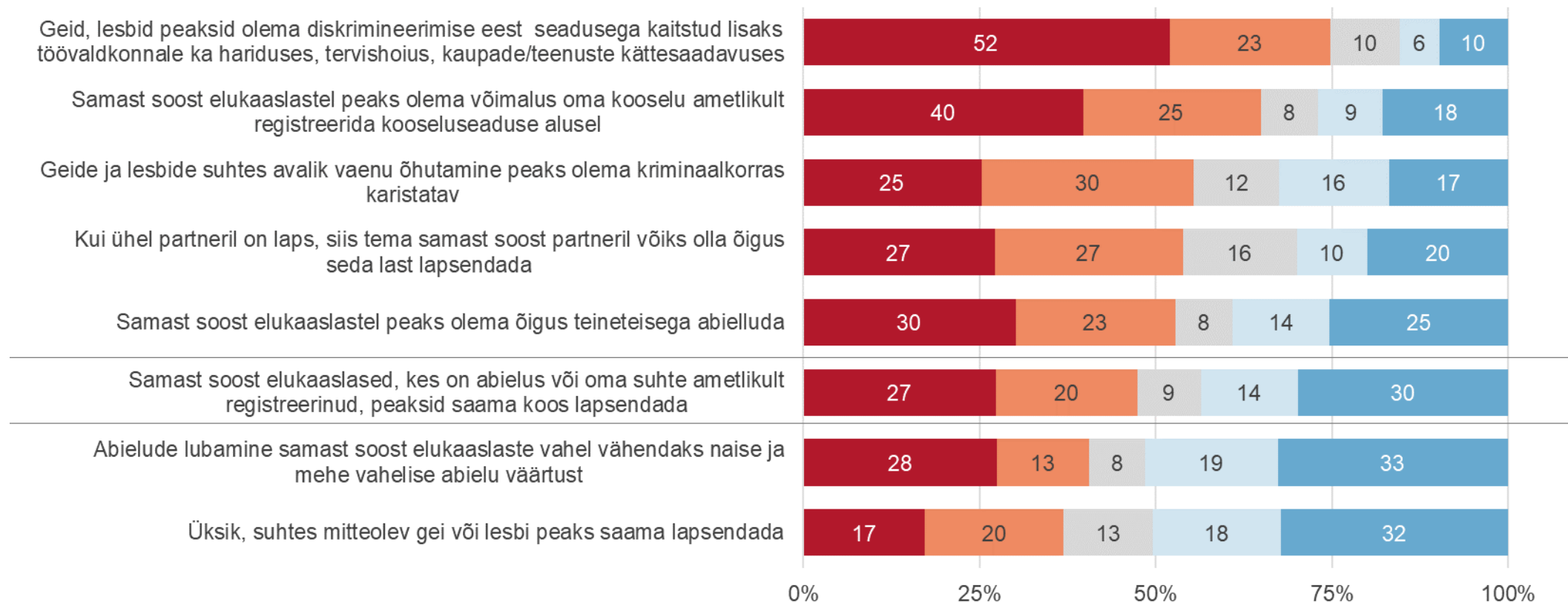
LGBT

Homoseksuaalsus – Õigused

Homoseksuaalsete õigused

n=kõik, %

■ Nõustun täiesti ■ Pigem nõustun ■ Ei oska öelda ■ Pigem ei nõustu ■ Üldse ei nõustu

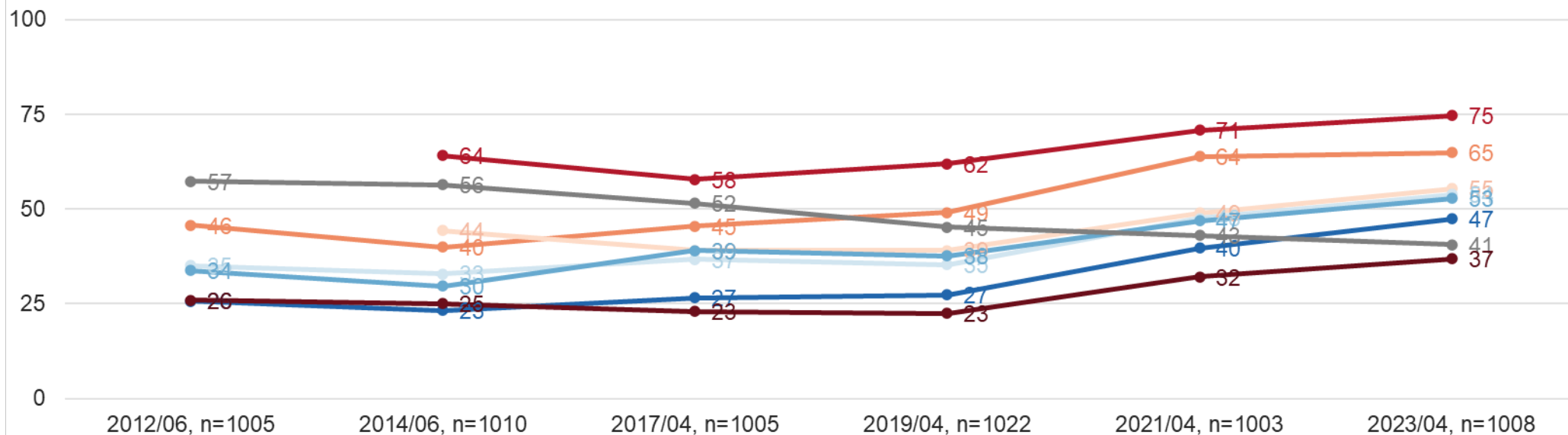
LGBT

Homoseksuaalsus – Õigused

Homoseksuaalsete õigused - väitega nõustujate osakaal

n=kõik, %

- Geid ja lesbid peaksid olema seadusega kaitstud diskrimineerimise eest lisaks töövaldkonnale ka hariduses, tervishoius, kaupade/teenuste kättesaadavuse osas
- Samast soost elukaaslastel peaks olema võimalus oma kooselu ametlikult registreerida kooseluseaduse alusel
- Geide ja lesbide suhtes avalik vaenu õhutamine peaks olema kriminaalkorras karistatav
- Kui samast soost elukaaslaste ühel partneril on laps, siis tema samast soost partneril võiks olla õigus seda last lapsendada
- Samast soost elukaaslastel peaks olema õigus teineteisega abielluda
- Samast soost elukaaslased, kes on abielus või oma suhte ametlikult registreerinud, peaksid saama koos lapsendada
- Abielude lubamine samast soost elukaaslaste vahel vähendaks naise ja mehe vahelise abielu väärtust
- Üksik, suhtes mitteolev gei või lesbi peaks saama lapsendada

LGBT

Homoseksuaalsus – Õigused

Homoseksuaalsete õigused - väitega nõustujate osakaal

n=kõik, %

■ eesti ■ muu

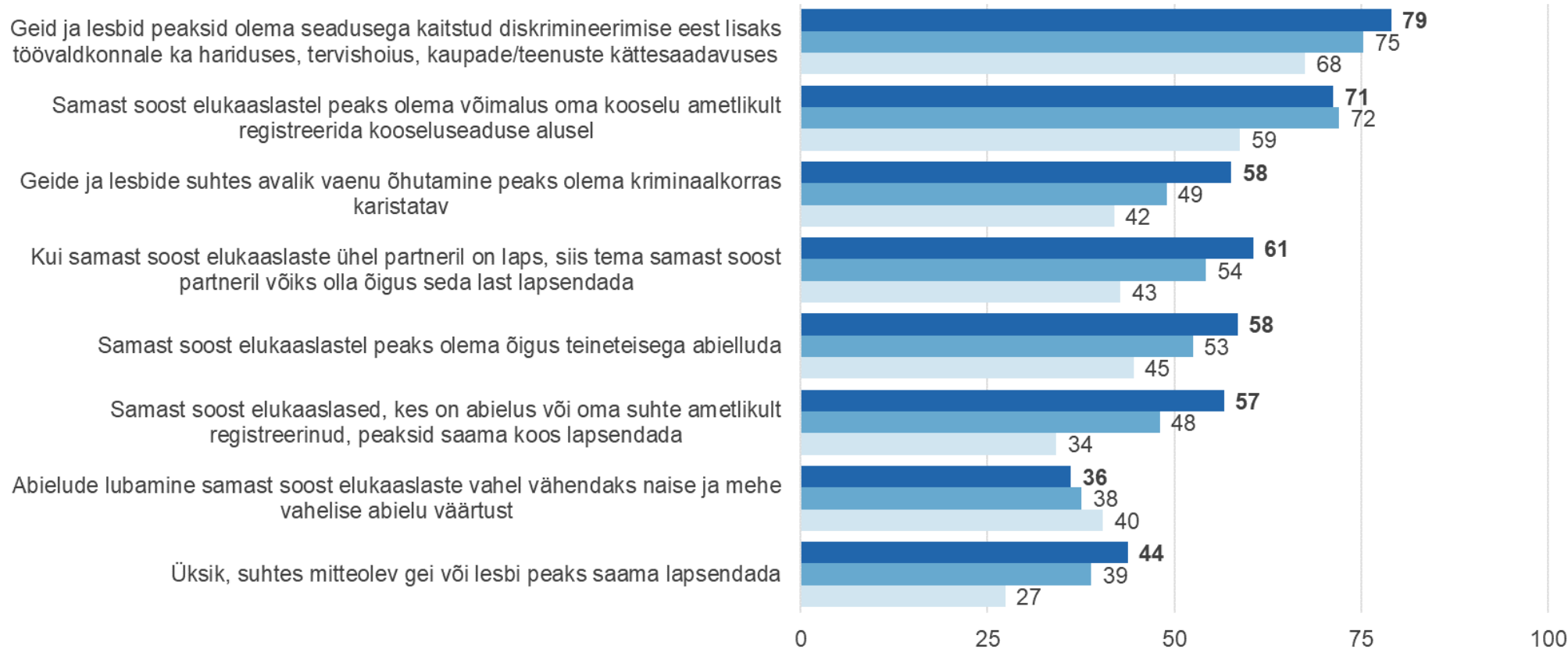

LGBT

Homoseksuaalsus – Õigused

Homoseksuaalsete õigused - väitega nõustujate osakaal (eestikeelsed elanikud), muutus ajas
n=eestikeelsed elanikud, %

■ 2023 ■ 2021 ■ 2019

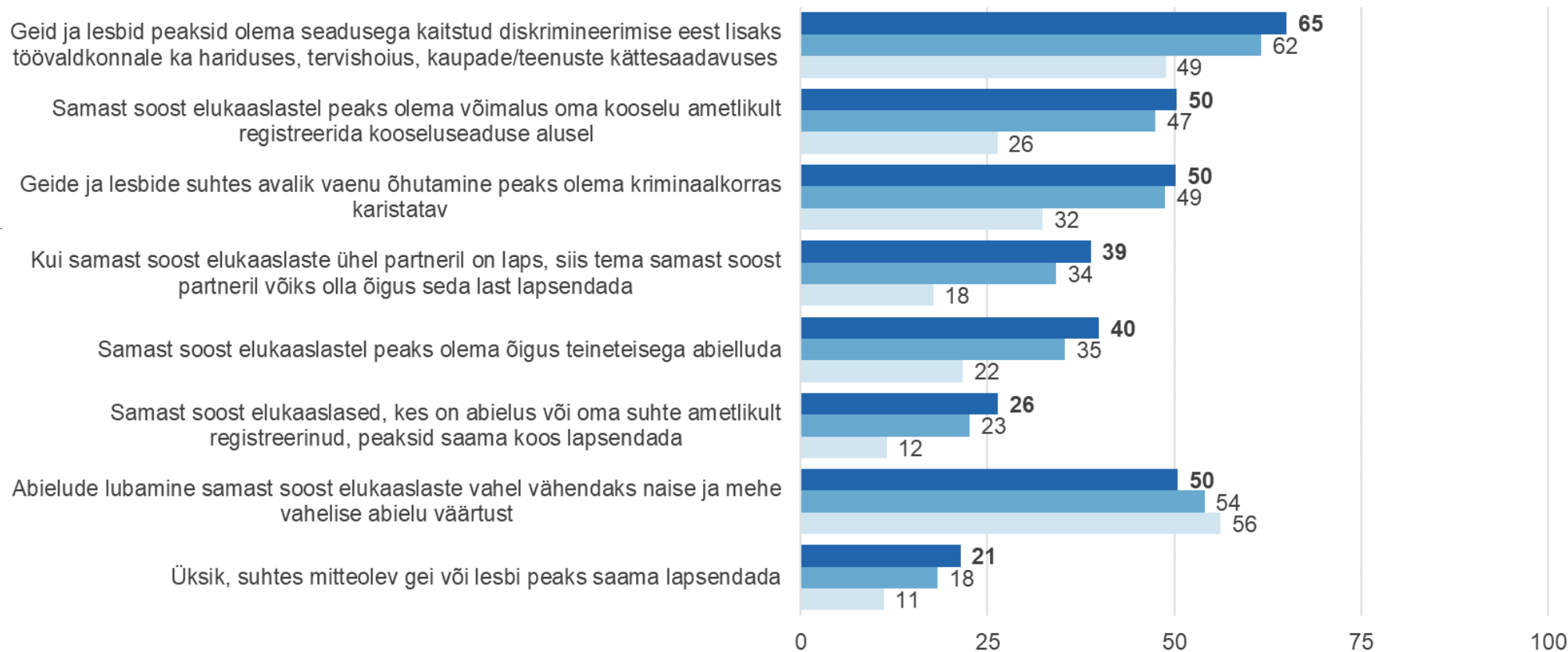
LGBT

Homoseksuaalsus – Õigused

Homoseksuaalsete õigused - väitega nõustujate osakaal (muukeelsed elanikud), muutus ajas

n=muukeelsed elanikud, %

■ 2023 ■ 2021 ■ 2019

LGBT

Homoseksuaalsus – Õigused (kooseluseadus) (Slaid 35-37)

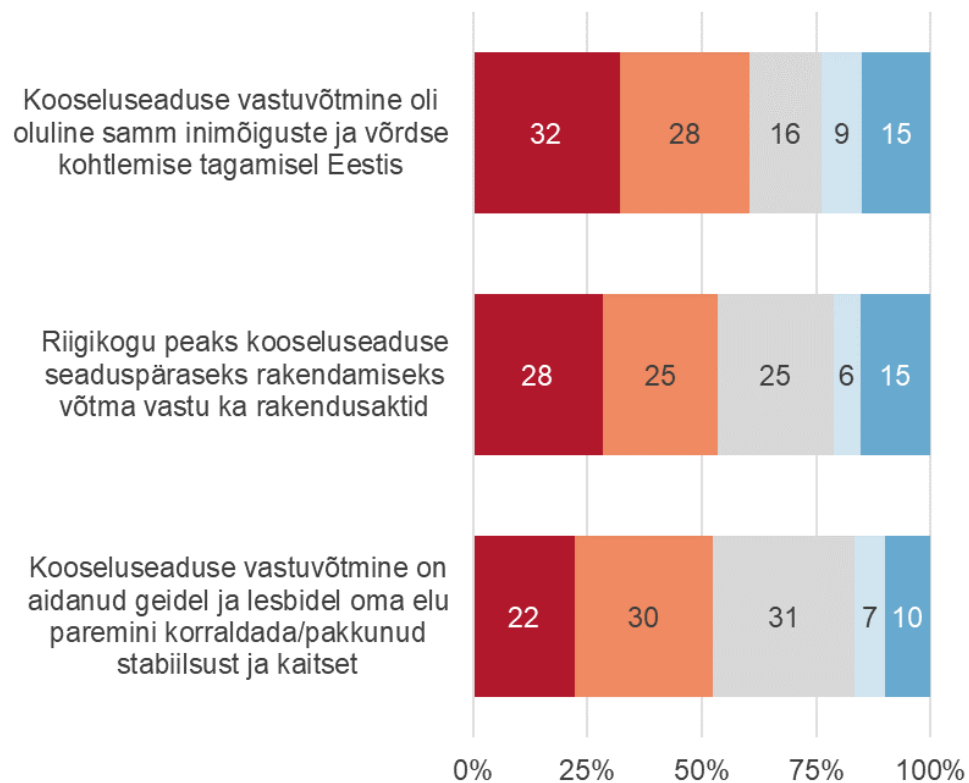
- Vastajatele esitati ka kolm erinevat väidet kooseluseaduse kohta. Paluti hinnata nendega nõustumist või mitte-nõustumist.
- Kõigi vaadeldavate väidete puhul jäi üsna suur osa vastajatest selge arvamusega (16-31%), kuid arvamuse avaldajate seas oli kõigi väidete puhul nendega nõustujaid oluliselt enam kui mitte-nõustujaid:
 - kooseluseaduse vastuvõtmine oli oluline samm inimõiguste ja võrdse kohtlemise tagamisel Eestis (60% vs 24%).
 - Riigikogu peaks kooseluseaduse seaduspäraseks rakendamiseks võtma vastu ka rakendusaktid (53% vs 21%).
 - kooseluseaduse vastuvõtmine on aidanud geidel ja lesbidel oma elu paremini korraldada/pakkunud neile stabiilsust ja kaitset (52% vs 17%).
- Kõikide väidetega nõustujaid on aja jooksul lisandunud. Veel 2019. aastal jagunesid kooseluseaduse rakendusaktide vastuvõtmise osas avamused pooleks, prageuseks on pooldajaid enam kui vastaseid.

LGBT

Homoseksuaalsus – Õigused (kooseluseadus)

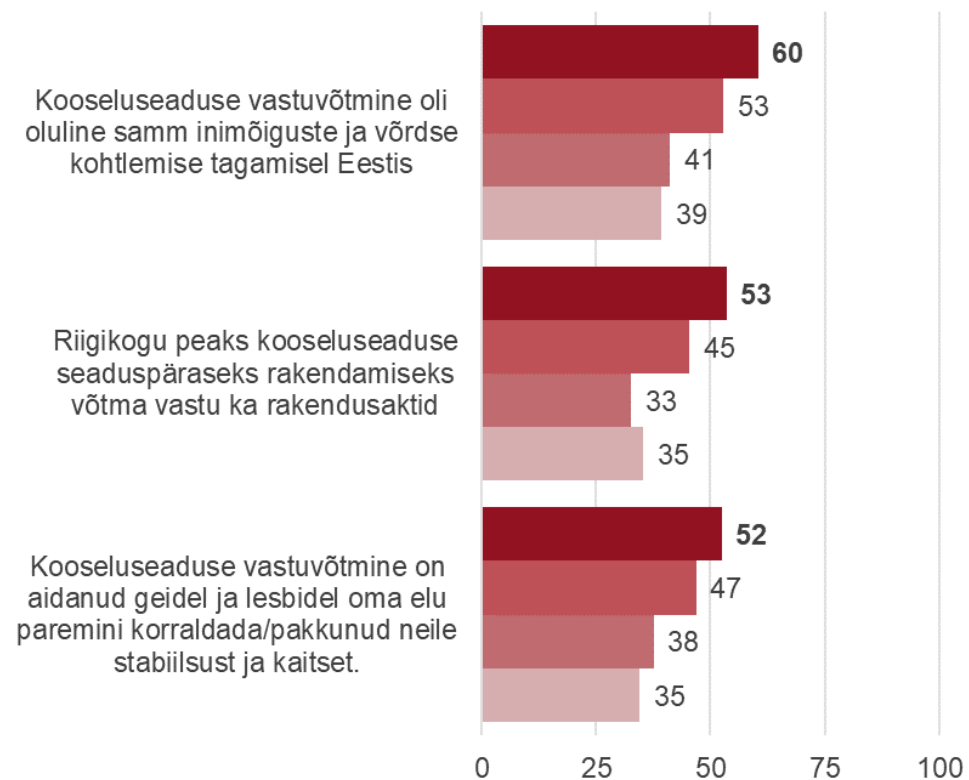
Homoseksuaalsete õigused - kooseluseadus
n=kõik, %

- Nõustun täiesti
- Pigem nõustun
- Ei oska öelda
- Pigem ei nõustu
- Üldse ei nõustu

Homoseksuaalsete õigused - kooseluseadus, väitega nõustujate osakaal
n=kõik, %

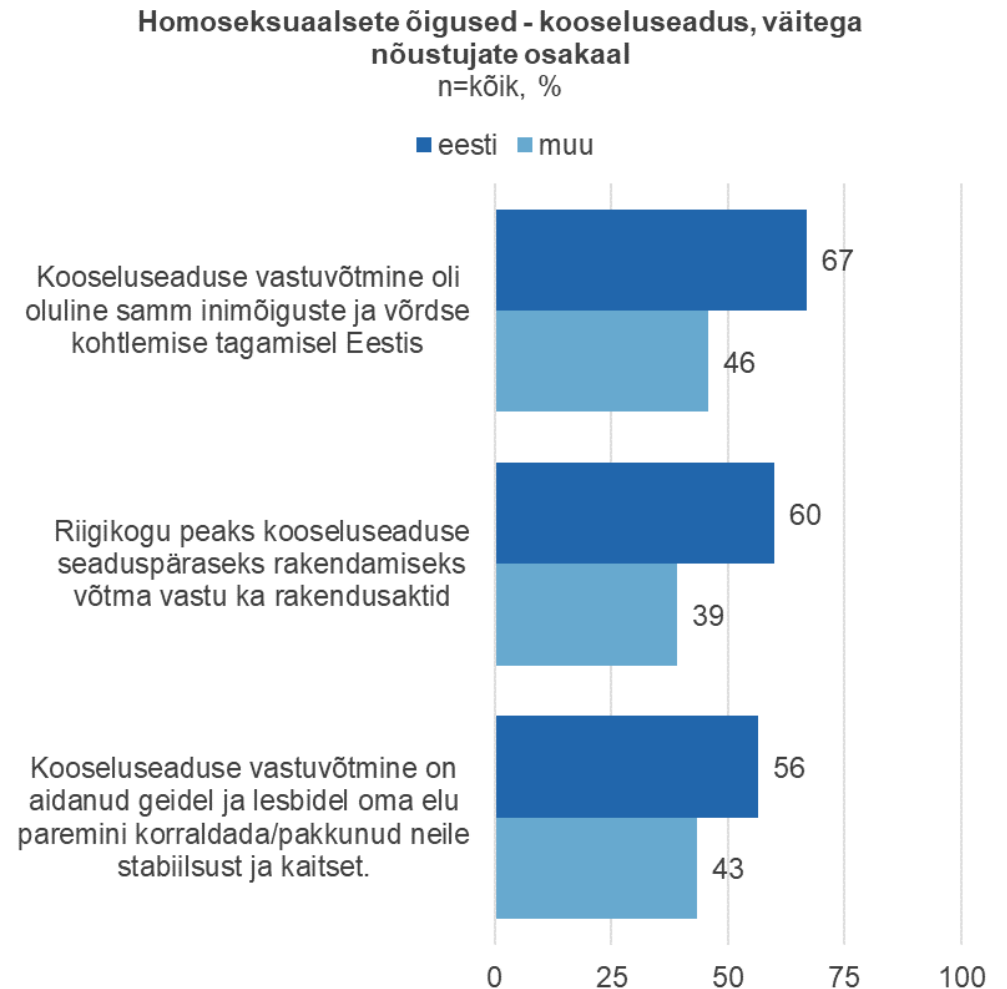
- 2023/04, n=1008
- 2021/04, n=1003
- 2019/04, n=1022
- 2017/04, n=1005

LGBT

Homoseksuaalsus – Õigused (kooseluseadus) (Slaid 36-37)

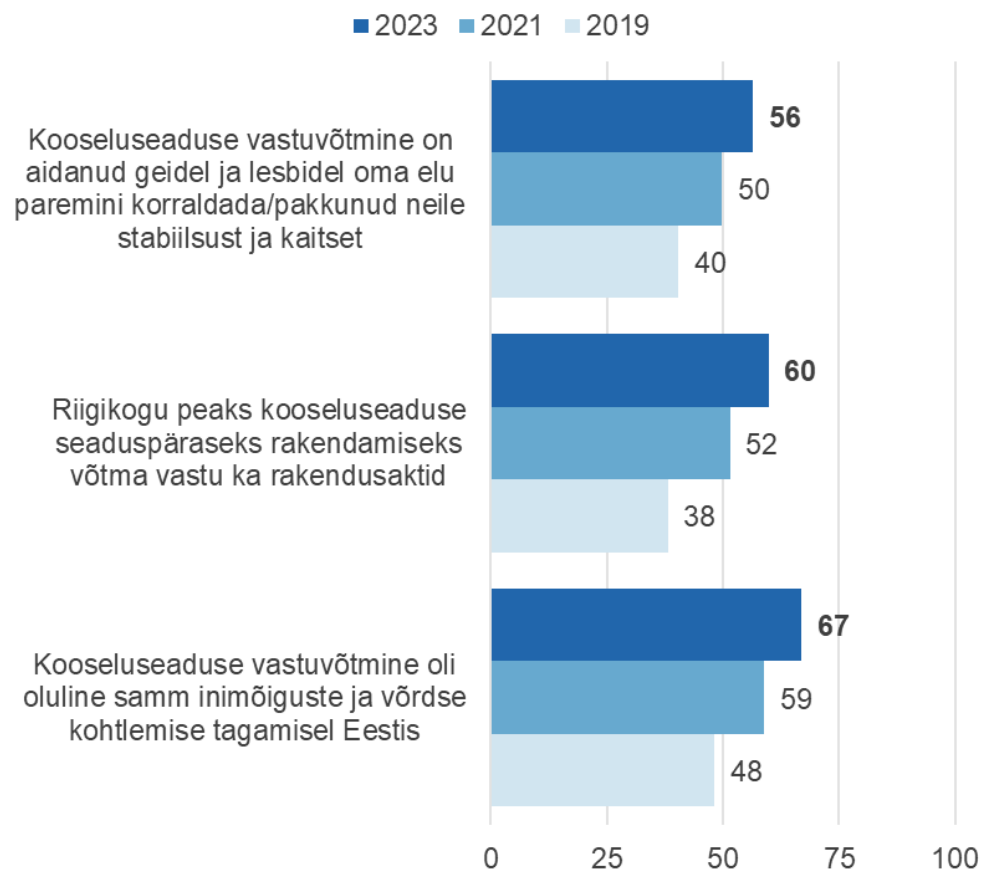
- Ka kooseluseadust puudutavate väidete puhul on eestikeelse elanikkonna suhtumine tunduvalt positiivsem kui muukeelse oma. Samas on mõlemad grupid kooseluseadust puudutavate väide osas positiivselt meelestatud (nõustujad rohkem kui mitte-nõustujaid).
- Alles 2021. aastal jagunesid muukeelses elanikkonnas järgenvate väidete puhul pooldajad ja vastased pea võrdselt:
 - kooseluseaduse vastuvõtmine oli oluline samm inimõiguste ja võrdse kohtlemise tagamisel Eestis (40% vs 37%);
 - Riigikogu peaks kooseluseaduse seaduspäraseks rakendamiseks võtma vastu ka rakendusaktid (33% vs 33%).

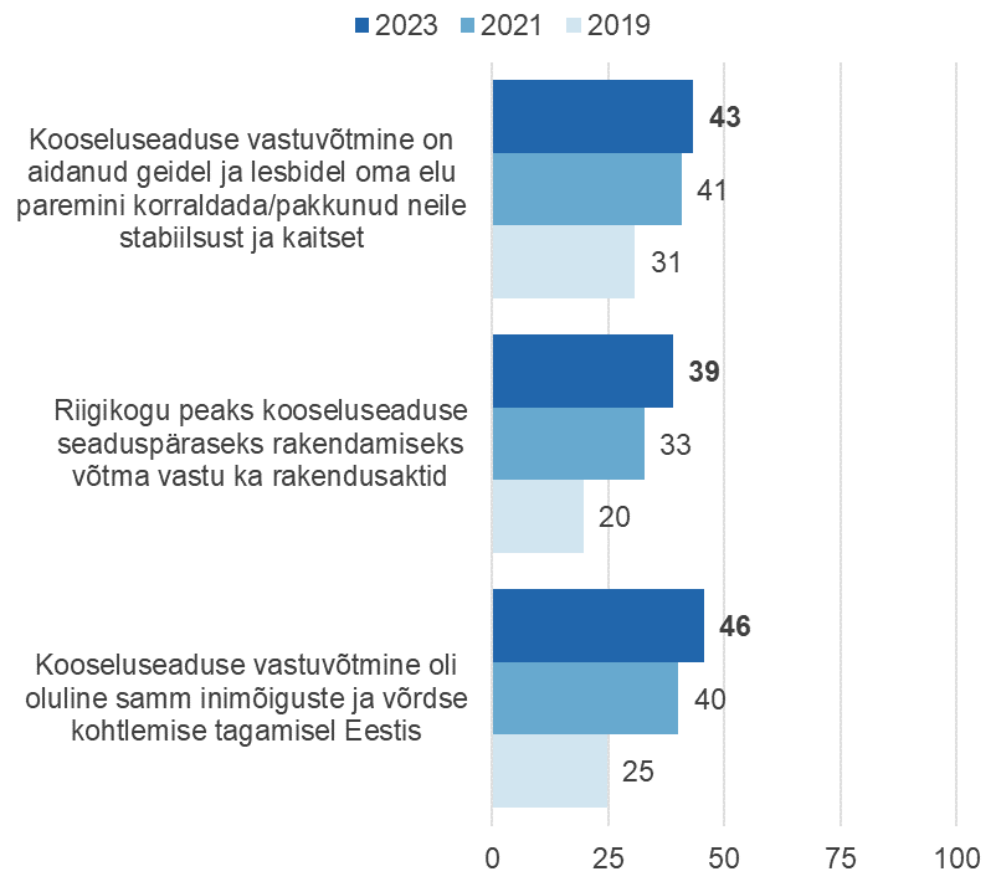
LGBT

Homoseksuaalsus – Õigused (kooseluseadus)

Homoseksuaalsete õigused - kooseluseadus, väitega nõustujate osakaal (eestikeelsed elanikud), muutus ajas
n=eestikeelsed elanikud, %

Homoseksuaalsete õigused - kooseluseadus, väitega nõustujate osakaal (muukeelsed elanikud), muutus ajas
n=muukeelsed elanikud, %

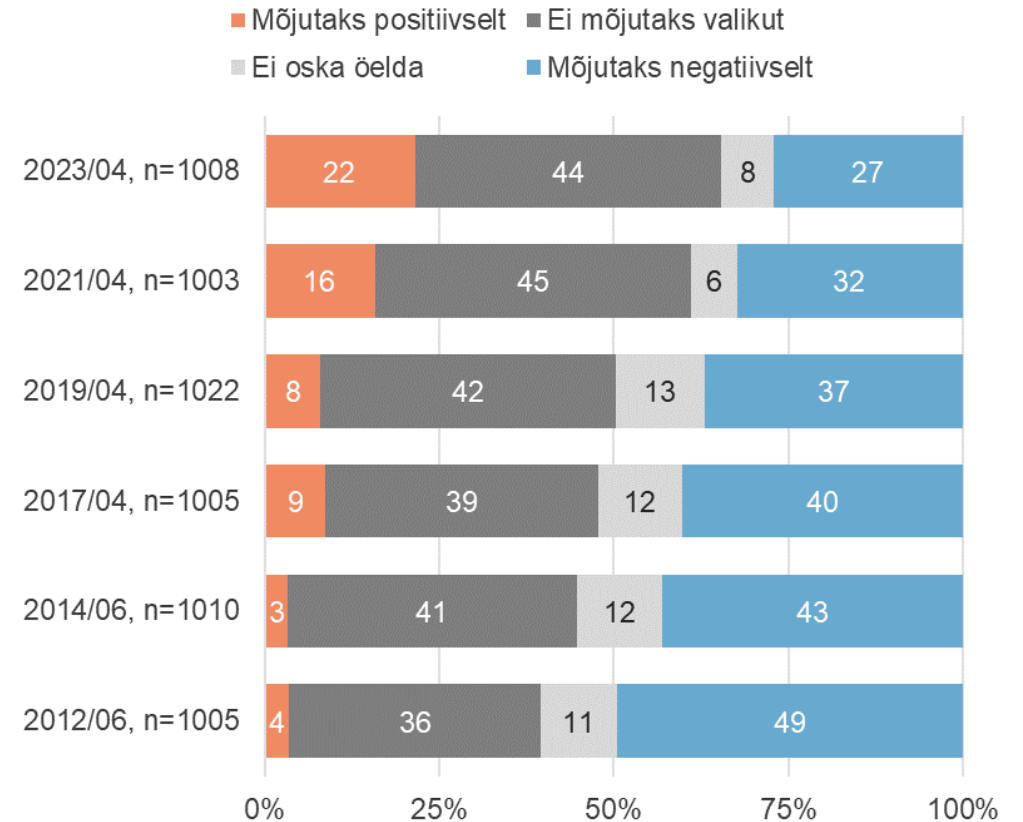

LGBT

Homoseksuaalsus – Erakonna/kandidaadi homoseksuaalsete õiguste pooldamise mõju poliitilisele valikule

- Vaatleme, kuidas mõjutaks poliitilist valikut see, kui mõni erakond/kandidaat, keda vastaja muidu toetaks, oleks tugev geide ja lesbide võrdsete õiguste, sh samasooliste abielu või partnerlusseaduse pooldaja.
- Positiivselt mõjutaks see 22%, negatiivselt 27%; mõju ei avaldaks see aga pea igale neljandale, 8% ei osanud vastata. Aja jooksul on suhtumine muutunud üha leebemaks.
- Poliitilisele valikule avaldaks see **negatiivset mõju** enam:
 - meeste (33%),
 - 50-74-aastaste (35%),
 - muukeelse (34%),
 - Ida-Virumaa (42%) elanikkonna,
 - EKRE (60%) ja Isamaa (45%) eelistajate puhul.
- Poliitilisele valikule avaldaks see **positiivset mõju** enam:
 - naiste (24%),
 - kuni 30-aastaste (40-48%),
 - eestikeelse (25%) elanikkonna,
 - Reformierakonna (32%), Eesti 200 (43%), SDE (48%) ja Eestimaa Rohelised (49%) eelistajate puhul.

Erakonna/kandidaadi homoseksuaalsete õiguste pooldamise mõju poliitilisele valikule
n=kõik, %

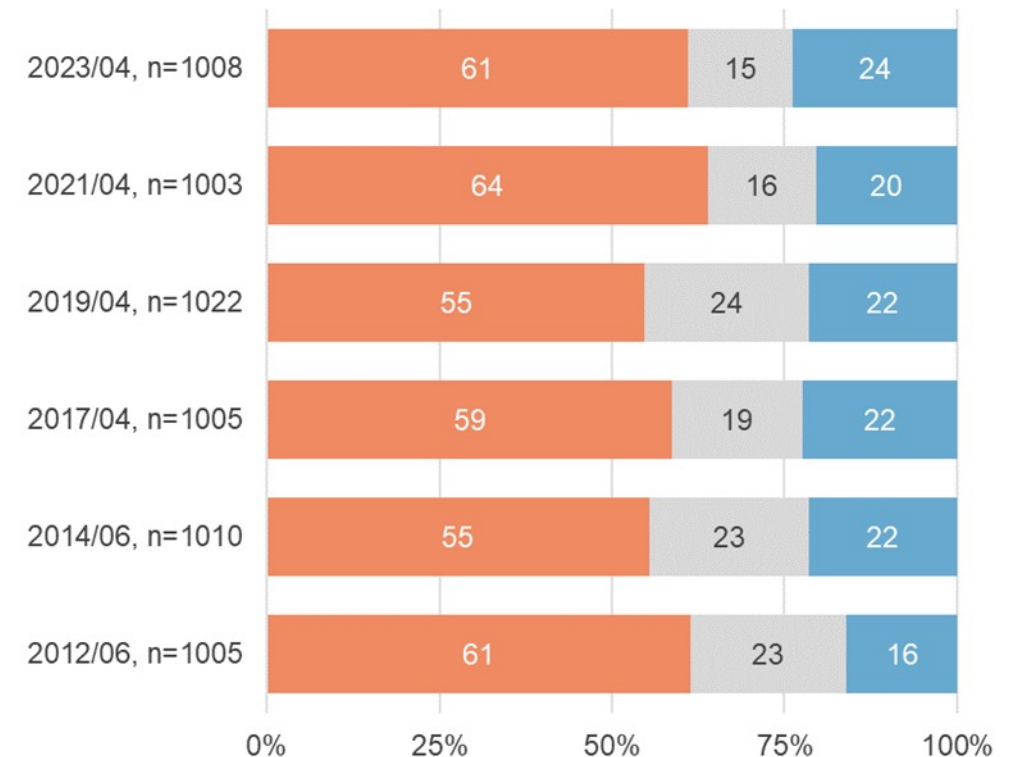
LGBT

Transsoolisus – Uskumine ja vastuvõetavas (Slaid 36-38)

- Esmalt uuriti, kas usutakse, et meheena sündinud inimene võib tunda end naisena ja vastupidi – naisena sündinud tunda end meheena. Jaatava vastuse andis **61%**, eitava 24% ja vastata ei osanud 15% vastajaist.
- Transsoolisusse uskujate osakaal on püsinud vahemikus 55-64%.
- Transsoolisusse **usuvad sagedamini** naised, kuni 40-aastased, eestikeelsed ja kõrgharidusega elanikud.
- Kui 2/3 uskusid, et transsoolisus on olemas, siis selle aktsepteerimise osas nii optimistlikud ei olda.
- **Transsoolisust peab vastuvõetavaks 47%** ja vastuvõetamatuks 37%, vastata ei osanud 15%.
- Alates 2021. aastast on transsoolisust vastuvõetavaks pidajaid enam kui vastuvõetamatuks pidajaid, varem oli see vastupidi.
- Üldiselt peavad transsoolisust vastuvõetavamaks samad elanikkonnagrupid, kes selle olemasolusse uskusid.

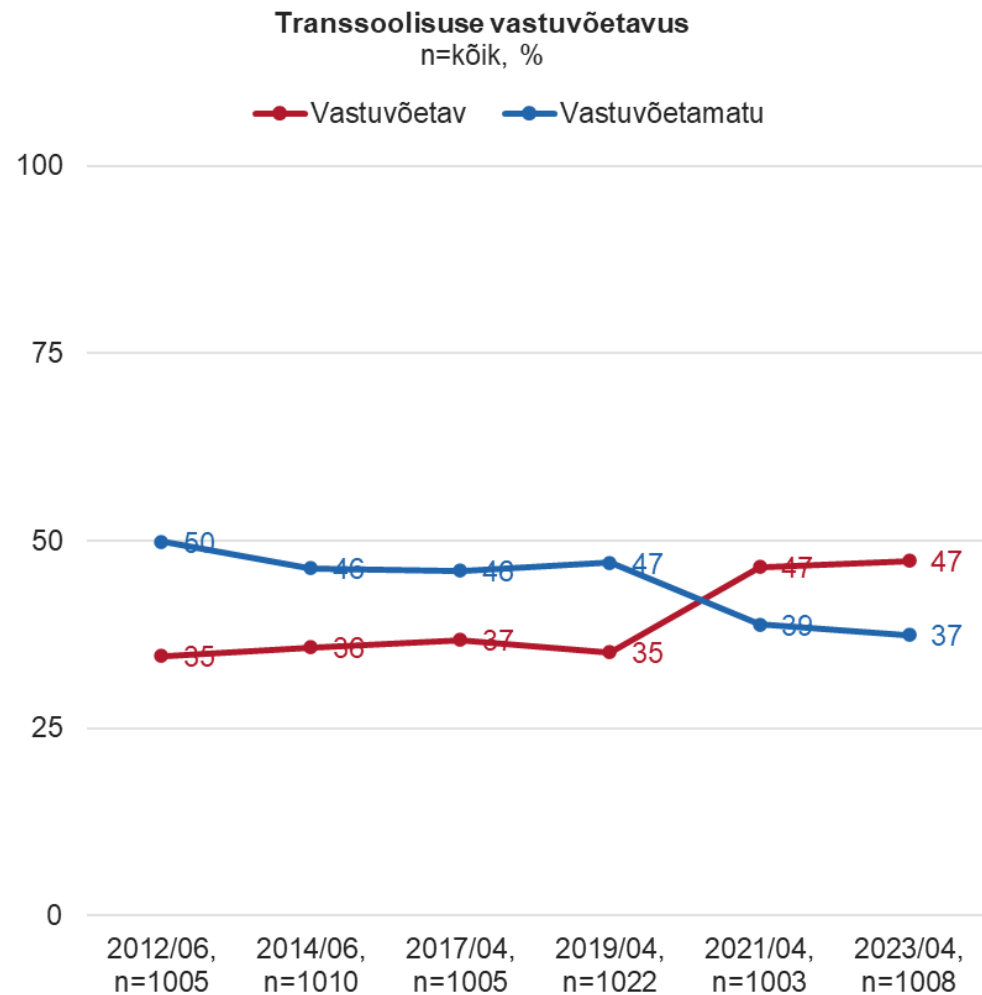
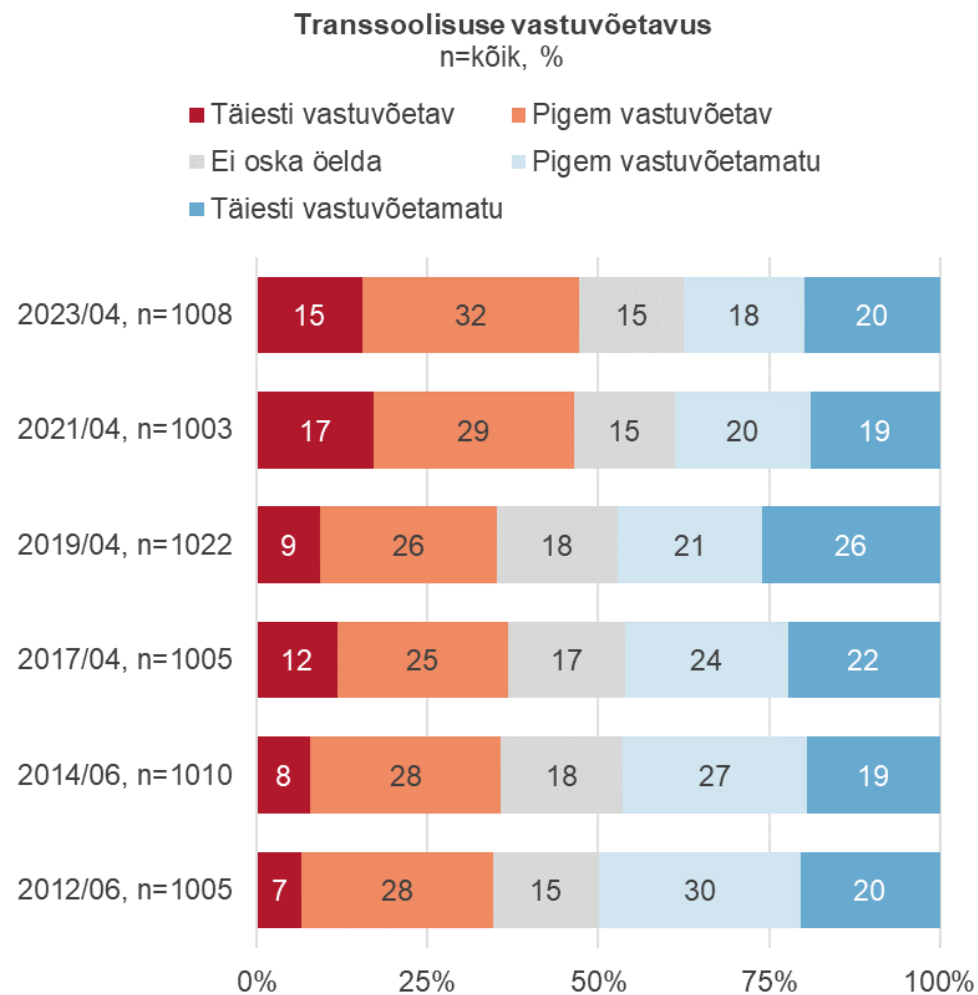
Transsoolisusesse uskumine
n=kõik, %

Jah Ei oska öelda Ei

LGBT

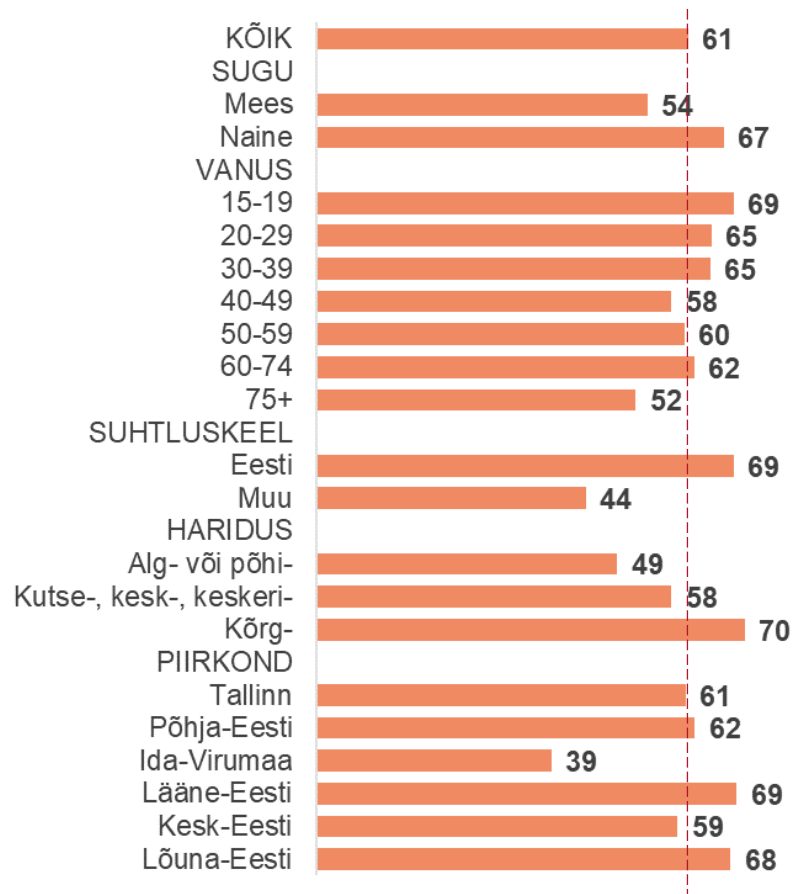
Transsoolisus – Uskumine ja vastuvõetavus

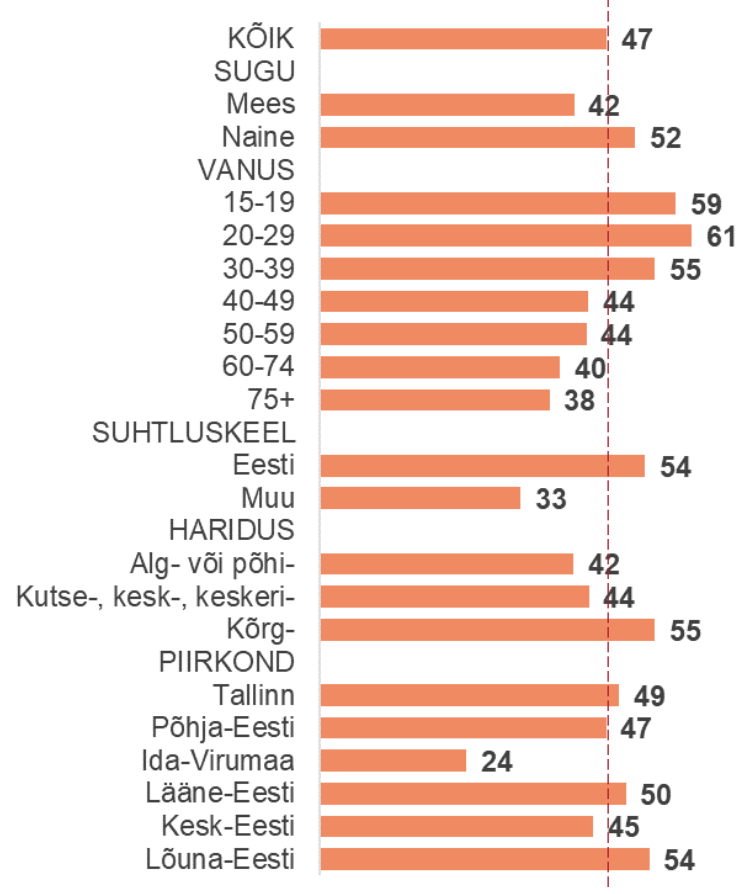
LGBT

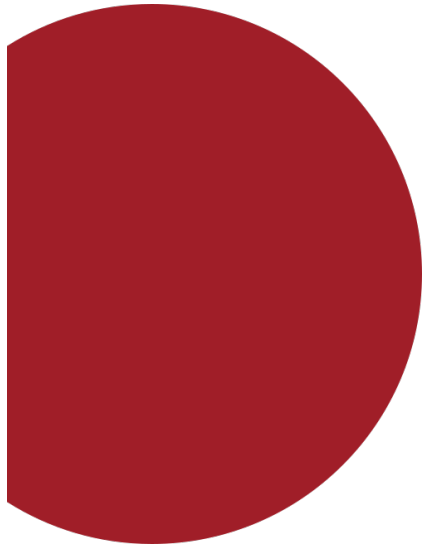
Transsoolisus – Uskumine ja vastuvõetavas (taustaandmete lõikes)

USUB transsoolisusse
n=kõik, %

Transsoolisus ON vastuvõetav
n=kõik, %

Ankeet

Ankeet

LGBT

1. Kas Te olete kuulnud väljendit „homoseksuaalne inimene“?

- Jah
- Ei
- *Ei oska öelda*

K2 KÜSIDA, KUI ON MIDAGI KUULNUD VÄLJENDIST “HOMOSEKSUAALNE INIMENE” (K1=1)

2. Palun kirjeldage, mida tähendab Teie jaoks väljend „homoseksuaalne inimene“?

- Samasooliste suhe või koosleu (nt omasooliste ihaldaja, ihar, armastaja, eelistaja)
- Meeste või naiste omavaheline suhe (sh geid, lesbid)
- Teistsugune suhe (eba-, mitte-traditsioonilise seksuaalse orientatsiooniga inimene)
- Tavalised, normaalsed inimesed
- Hälve, haigus, probleem (väärareng, kõrvalekalle)
- Halvustav suhtumine (vastik, nõme vmt)
- Muu, mis? _____
- *Ei oska / soovi öelda (tabu teema)*

Ankeet

LGBT

KÜSIDA KÕIGILT

3. Edaspidi käsitleme homoseksuaalsusena kahe samast soost täiskasvanu vahelist emotsionaalset ja füüsilist suhet, seda nii kahe naise ehk lesbide kui ka kahe mehe ehk geide vahel. Kuivõrd vastuvõetavaks Teie peate homoseksuaalsust?

- Täiesti vastuvõetav
- Pigem vastuvõetav
- Pigem vastuvõetamatu
- Täiesti vastuvõetamatu
- *Ei oska öelda*

K4 KÜSIDA, KUI PEAB HOMOSEKUSAALSUST VASTUVÕETAMATUKS (K3=3,4)

4. Palun põhjendage lühidalt, miks on Teie jaoks homoseksuaalsus vastuvõetamatu?

- Ebanormaalne, -meeldiv (ei pea õigeks)
- Loomu- ja loodusevastane, ebatraditsiooniline (pole loomulik)
- Üle paisutatud teema, liigne tähelepanu
- Puudub jätkusuutlikkus (ei saa lapsi)
- Haigus (haiged inimesed)
- Religioossed põhjused
- Keskkonnast ja kasvatuses tulenevad põhjused (sobimatu, mõistmatu, harjumatu, tabu, vööras)
- Muu, mis? _____
- *Ei oska öelda*

Ankeet

LGBT

KÜSIDA KÕIGILT

5. Kuivõrd vastuvõetavaks peetakse Teie arvates Eesti ühiskonnas homoseksuaalsust? vastuvõetavaks Teie peate homoseksuaalsust?

- Täiesti vastuvõetav
- Pigem vastuvõetav
- Pigem vastuvõetamatu
- Täiesti vastuvõetamatu
- *Ei oska öelda*

6. Palun öelge iga järgneva väite puhul, kas Te nõustute sellega või mitte.

Nõustute / Ei nõustu / Ei oska öelda

- Ostaksite midagi müügimehelt, kelle kohta teate, et ta on gei või lesbi
- Teid EI häiriks, kui teaksite, et lapse õpetaja on avalikult gei või lesbi
- Hääletaksite Riigikogu / kohaliku omavalitsuse kandidaadi poolt, olenemata sellest, kas ta on gei või lesbi
- Kuuluksite kogudusse/usuorganisatsiooni, mis suhtub homoseksuaalsusesse positiivselt / milles on ka geisid ja lesbisid
- Külastaksite arsti, kelle kohta teate, et ta on gei või lesbi
- Lubaksite oma lapsel mängida sõbra kodus, kellel on homoseksuaalsed vanemad
- Lubaksite oma lapsel vaadata TV-saadet/filmi, kus käsitletakse homoseksuaalseid suhteid
- Teie suhtumine oma lapsesse EI muutuks halvemaks, kui ta oleks gei või lesbi
- Te EI tunneks end ebamugavalt seltskonnas, kus on gei
- Te EI tunneks end ebamugavalt seltskonnas, kus on lesbi

Ankeet

LGBT

7. Kuidas on Teie suhtumine geidesse ja lesbidesse muutunud viimase kahe aasta jooksul?

- Paremaks
- Halvemaks
- Pole muutunud
- *Ei oska öelda*

K8 KÜSIDA, KUI SUHTUMINE ON MUUTUNUD PAREMAKS (K7=1)

8. Kust saadud teabe tõttu on Teie suhtumist geidesse ja lesbidesse muutnud viimase kahe aasta jooksul paremaks? VÕIB MITU VASTUST

- Sotsiaalkampaniad
- Internet
- Muu meedia (ajakirjandus, TV, raadio jmt)
- Sõbrad, tuttavad, sugulased
- Isiklik kokkupuude tööl või koolis
- Isiklik kokkupuude mujal
- Muu, mis? _____
- *Ei oska öelda*

Ankeet

LGBT

KÜSIDA KÕIGILT

9. Kas Te olete viimasel kahel aasta jooksul kokku puutunud kampaaniatega, mis õhutavad sallimatusele homoseksuaalide suhtes?

- Jah
- Ei
- *Ei oska öelda*

10. Kas keegi järgnevast on gei või lesbi?

Jah / Ei / EOÖ

- Teie endistest või praegustest töökaaslastest
- Teie perekonnast
- Teie sõpadest

K11 KÜSIDA KUI K10 ="JAH"

11. Kas ta/nad on avalikult homoseksuaalne/homoseksuaalsed või Te vaid arvate, et on?

Avalikult / Arvate / EOÖ

- Teie endistest või praegustest töökaaslastest
- Teie perekonnast
- Teie sõpadest

Ankeet

LGBT

KÜSIDA KÕIGILT

12. Mis on Teie arvates peamine homoseksuaalsuse põhjus?

VÕIB MITU VASTUST

- Sünnipärane (inimene ise ei otsusta)
- Keskkonna ja kasvatuse tulemus
- Inimese vaba valik/otsus
- Muu, täpsustage _____
- *Ei oska öelda*

13. Palun öelge järgnevate väidete kohta, kui võrd Te nendega nõustute?

Täiesti nõus / Pigem nõus / Pigem ei nõustu / Üldse ei nõustu / EOO

- Samast soost elukaaslastel (geidel ja lesbidel) peaks olema õigus teineteisega abielluda
- Samast soost elukaaslastel peaks olema võimalus oma kooselu ametlikult registreerida kooseluseaduse alusel
- Abielude lubamine samast soost elukaaslaste vahel vähendaks naise ja mehe vahelise abielu väärtust
- Samast soost elukaaslased, kes on abielus või oma suhte ametlikult registreerinud, peaksid saama koos lapsendada
- Üksik, suhtes mitteolev gei või lesbi peaks saama lapsendada
- Kui ühel partneril on laps, siis tema samast soost partneril võiks olla õigus seda last lapsendada
- Geid ja lesbid peaksid olema diskrimineerimise eest seadusega kaitstud lisaks töövaldkonnale ka hariduses, tervishoius ja kaupade ja teenuste kättesaadavuse osas (koolid, haiglad, poed, hotellid, kohvikud jt) - neid ei tohi kohelda halvemini kui teisi
- Geide ja lesbide suhtes avalik vaenu õhutamine (nt avalikul esinemisel, peoõhtul, ajalehe kommentaariumis jmt) peaks olema kriminaalkorras karistatav

Ankeet

LGBT

13A. Palun öelge järgnevate väidete kohta, kuivõrd Te nendega nõustute?

Täiesti nõus / Pigem nõus / Pigem ei nõustu / Üldse ei nõustu / EOÖ

- Kooseluseaduse vastuvõtmine on aidanud geidel ja lesbidel oma elu paremini korraldada/pakkunud neile stabiilsust ja kaitset
- Riigikogu peaks kooseluseaduse seaduspäraseks rakendamiseks võtma vastu ka rakendusaktid
- Kooseluseaduse vastuvõtmine oli oluline samm inimõiguste ja võrdse kohtlemise tagamisel Eestis

14. Kuidas mõjutaks Teie poliitilist valikut see, kui mõni erakond/kandidaat, keda Te muidu toetaksite, on geide ja lesbide võrdsete õiguste pooldaja, sealhulgas samasooliste abielu või kooseluseaduse pooldaja?

- Mõjutaks positiivselt (pigem valiks)
- Mõjutaks negatiivselt (pigem ei valiks)
- Ei mõjutaks valikut
- *Ei oska öelda*

15. Kas Te usute, et mehena sündinud inimene võib end tunda naisena või vastupidi – naisena sündinud tunda end mehena?

- Jah
- Ei
- *Ei oska öelda*

Ankeet

LGBT

16. Transsoolisuseks peetakse, kui inimese sooidentiteet on erinev tema sünnipärasest soost, st kui inimese sünnipärane sugu erineb sellest, millisest soost ta end tegelikult tunneb või soovib olla. Kuivõrd vastuvõetavaks Teie peate transsoolisust?

- Täiesti vastuvõetav
- Pigem vastuvõetav
- Pigem vastuvõetamatu
- Täiesti vastuvõetamatu
- *Ei oska öelda*

17. Kuidas Te olete viimase kahe aasta jooksul lesbide, geide, bi- ja transsooliste ehk nn LGBT teemaga kokku puutunud? VÕIB MITU VASTUST.

- Sotsiaalkampaaniad (sh sotsiaalmeedia)
- Internet
- Muu meedia (ajakirjandus, TV, raadio jmt)
- Sõbrad, tuttavad, sugulased
- Isiklik kokkupuude tööl või koolis
- Isiklik kokkupuude mujal
- Muu, mis? _____
- *Ei oska öelda*
- *Pole üldse kokku puutunud*